

Szakdolgozat

Magyar Agrár -és – Élettudományi Egyetem

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet

Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék

Sárvár komplex tájvizsgálata, rekreációs lehetőségeinek értékelése

Konzulens: Varga Dalma Erzsébet

Belső bíráló:

Külső bíráló:

Tanszékvezető: dr. Valánszki István

Fájer Sára Rebeka

2023

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés:	4
2. Vizsgálati terület lehatárolása, általános jellemzése	5
3. Szakirodalmi áttekintés	6
3.1. Turizmus	6
3.2. Sárvárt érintő, turisztikával kapcsolatos fejlesztési és rendezési tervek	9
4. Vizsgálat	9
4.1. Sárvár tájtörténete, különös tekintettel a turisztikai, rekreációs sajátosságokra és a kék-zöld infrastruktúrára.....	9
4.2. Természetvédelmi oltalom alatt álló területek.....	12
4.3. Örökségvédelemi feltárás	14
4.4. Sárvár jelenlegi turisztikai infrastruktúrája	15
5. Értékelés	21
5.1. Sárvár turisztikai infrastruktúrájának értékelése.....	21
5.1.1. Kérdőíves felmérés	21
5.1.2. Turisztikai adottságok értékelése a városban	25
5.1.3. Turisztikai szempontból potenciális fejlesztési területek kijelölése.....	28
5.2. Tájhasználati konfliktusok összefoglalása	34
6. Következtetések, összefoglalás	35
7. Irodalomjegyzék.....	37
8. Ábrajegyzék:	40
9. Mellékletek	40

1. Bevezetés:

Sárvár napjainkban igazán kedvelt, Vas vármegyei város, mely legfőbb turisztikai vonzerejét az 1961-ben (INT1) feltárt gyógyvizének köszönheti. A város, az erre épített gyógyfürdőt 1968-ban nyitotta meg, majd 2002-ben bővítette, amiket már én is, mint sárvári születésű és 16 évig sárvári lakos, is szemmel követhettem.

Szakedolgozatom helyszínéül a városhoz való kötődésem miatt választottam Sárvárt. Téma tekintetében pedig a turizmus iránti nagy érdeklődésem vonzott, amelyhez a kijelölt település megfelelő alapul szolgál, hiszen Sárvár a 2000-es évek óta ruház be kiemelkedő mértékben a turisztikába. Ennek két sarokköve a Sárvári Gyógy- és Wellnessfürdő, valamint a jelentős történelmi múlttal rendelkező Nádasdy-vár.

A város napjainkra Magyarország egyik legnagyobb turisztikai nagyhatalmává nőtte ki magát és lett az egyik legkedveltebb turisztikai célpontja, különösen a Nyugat-Dunántúlon, mind a külföldiek, mind a hazaiak körében.

Leendő tájépítészként viszont, felmerült bennem a kérdés, hogy vajon milyen tájra, környezetre gyakorolt hatásai vannak a nagymértékű turisztikai beruházásoknak? Milyen előnyökkel vagy hátrányokkal járnak ezek a fejlesztések?

Szakedolgozatom a fő célja a város komplex tájvizsgálata, ezen belül kiemelten **a turisztikai és rekreációs adottságok, fejlesztések és a potenciálok elemzése és értékelése**. Ezen fő célkitűzést kisebb egységekre bontottam, amelyek a dolgozat vázát adják. Így foglalkozom a város tájtörténetének alakulásával - különös tekintettel a turisztikai infrastruktúra és a kék-zöld infrastruktúra elemeire, azok időbeli változására -, illetve a jelenlegi tájhasználat és turisztikai jellemzők elemzésével, részletezésével. Feltárom továbbá a természeti adottságokat, védettségeket, az örökségvédelem jelenlétét és szerepét, a tájképi értékeket, hiszen ezekben is bővelkedik a város nagy történelmi múltjának köszönhetően. Ezt a város teljes területén végzem, a közigazgatási határon belül, majd később, a turisztikai elemzés során kisebb léptékben dolgozom, azokon a területeken, ahol a legnagyobb a turisztikai hasznosítás. Ezekhez tervezési alaptérképnek a Google Earth-t használom, de tematikus térképeket is segítségül hívok. A fő tervezési léptékem 1:25000, de a tematikus térképek esetében nagyítást használok.

Röviden összefoglalom a turisztikával kapcsolatos, Sárvárt érintő fejlesztési, rendezési terveket, dokumentumokat. Mindezeket szakirodalmi kutatással végzem el. A turisztikai infrastruktúra értékeléséhez több évszakban végzett terepi bejárásokat és kérdőíves elemzést

alkalmazok. A kérdőíves felméréssel célokom feltárni a helyiek és a városba látogatók véleményét Sárvár turisztikai adottságainak, helyzetének és fejlesztésének tekintetében.

Végezetül a feltárt turisztikai adottságok, értékek és a hiányosságok, konfliktusok kapcsolatát a turisztikai hasznosítás és a táj összhangját értékelem.

Mindezek eredményeként egy SWOT-analízist is készítek, illetve térképesen is megjelenítem a jövőbeni fejlesztésre, esetleg rehabilitálásra szoruló területeket, amelyek értékeléseim eredményeként születnek.

2. Vizsgálati terület lehatárolása, általános jellemzése

Sárvár Nyugat-Magyarországon, Vas vármegyében található. A Sárvári járás székhelye, **Vas vármegye második legnagyobb települése**. Hozzá legközelebb eső (25 km-re elhelyezkedő) város a megyeszékhely Szombathely, mely személygépkocsival könnyen, kb 20 perc alatt elérhető. További nagyobb városoktól, mint például Soprontól, 55 km-re, Pápától 42 km-re, vagy például az ország egyik legfontosabb turisztikai desztinációjától, a Balatontól mintegy 60 km-re fekszik. Szakdolgozatomban először a **város teljes területével** fogok foglalkozni, majd a későbbiekben, a turisztikai elemzés során, **kisebb léptékben, egyes területekre, rekreációs, turisztikai gócpontokra koncentrálni** folytatom a dolgozatom kifejtését, melyek már csak a város lakott területét érintik, annak is leginkább a központi részét. Elsőként azért tekintem át a teljes közigazgatási területet, hogy egy átfogó képet kapjak a város történelméről, kiemelten a turisztikai jelentőséggel bíró tájváltozási sajátosságokról, illetve a különböző fejlesztési dokumentumok segítségével a város jövőbeni – turisztikai szempontú – fejlesztési elképzeléseit is megismerjem és ezek jelenlegi turisztikai infrastruktúrára gyakorolt hatását értékelhessem. Tervezési alaptérképnek Google Earth térképet használok, illetve topográfiai térképek segítségével is dolgozok a tematikus térképek készítése során. A tájváltozás értelmezésénél az I., a II., a III. katonai térképet, illetve utóbbi felújított változatát vettem alapul.

Legfontosabb közúti **megközelítési útvonala** a 84-es számú főút (DÖVÉNYI 2010. 385. old.), ezen keresztül érhető el Sopron és a Balaton is. A várost a MÁV 20-as számú vasútvonala (Szombathely-Székesfehérvár) érinti. A várost 9 község határolja: Ikervár, Sótóny, Gérce, Sítke, Nagysimonyi, Ostffyasszonyfa, Rábapaty, Ölbő és Csénye. Területét két részre osztja a Rába folyó.

Területe 64,65 km², lakossága a 2018-as népszámlálási adatok szerint 15 072 fő. A város több kisebb városrészből tevődik össze. Területén jellemzőek a nagy kiterjedésű erdős részek, elsősorban a Rába folyó mentén, galériaerdők formájában. Éghajlata kontinentális jelleget

mutat (SÖPTEI 2000. 9. old), az évi közepes hőmérséklet 10 C° körül mozog, míg az évi csapadék mennyiség átlagosan 640mm. (Dövényi 2010. 383. old). Ez a mennyiség egy sok évi átlag csupán, napjainkban a klímaváltozás miatt jelentős egyenlőtlenségek mutatkoznak eloszlásban és mennyiségben is.

Gazdaságát tekintve a város több pillérre hagyatkozik, melyek magukba foglalják az elektronikai-, autó-, gép-, textil- és élelmiszeripart is. A leginkább jelentős és legismertebb a város **turisztika-gazdasági** szerepe. Mivel Sárvár országos szinten is már évek óta a leglátogatottabb települések közé tartozik, mind a hazai, mind a külföldi turisták körében, így nem meglepő, hogy a 2020-as KSH adatok szerint 262381 vendégéjszakát töltöttek itt az idelátogatók, mellyel a város kiérdemelte az országos 7. helyet (INT13)

Legmeghatározóbb szálláshelyek a városban a **Spirit Hotel Thermal Spa**, amely idén elnyerte a világ legjobb „spa”-ja, illetve a világ legjobb vidéki luxusszállodája kitüntető címet is (INT22) Park Inn by Radisson Sárvár Resort & Spa, de rengeteg apartman, panzió nyújt szálláslehetőséget a vendégeknek.

A város életében több vendéglátó egység is vonzóerővel bír, leginkább az éttermek, hiszen a Sárvár esetében az éjszakai élet általánosságban nem meghatározó, így nem igazán található jelentős szórakozóhely. Éttermek közül a legkedveltebb a centrumban megtalálható Brick Bistro és Neo Étterem és Kávézó, illetve a Rákóczi út mentén található, sokak által kedvelt éttermek, mint például a Banya Tanya Étterem, Street Kitchen vagy Onyx Garden Café & Restaurant.

3. Szakirodalmi áttekintés

3.1. Turizmus

A turizmusra sokan mondják, hogy korunk jelensége, hiszen olyan dolgok, mint a fizetett szabadság vagy a modern közlekedés a 20. században jelent meg az emberek életében, s ezek elengedhetetlen feltételei a tömegturizmus létezésének. Hazánkban a tömegturizmus a 20. század második felében alakult ki, és a rendszerváltás után már közel 25 millió fő látogatta hazánkat évente. (LENGYEL 2002. 17. old.)

Sárvárt tekintve, a **város 2002-es évtől kezdett el a turisták körében kedvelt lenni**, mikor megnyitotta kapuit az új Gyógy-és Wellness fürdő, mely rengeteg érdeklődőt vonzott a városba. A nagyszabású fejlesztés olyannyira lendített a város turisztikai kínálatán, hogy 2008-ban már több, mint 300.000 vendégéjszakát regisztráltak a városban, melynek fele külföldi volt, s ez az

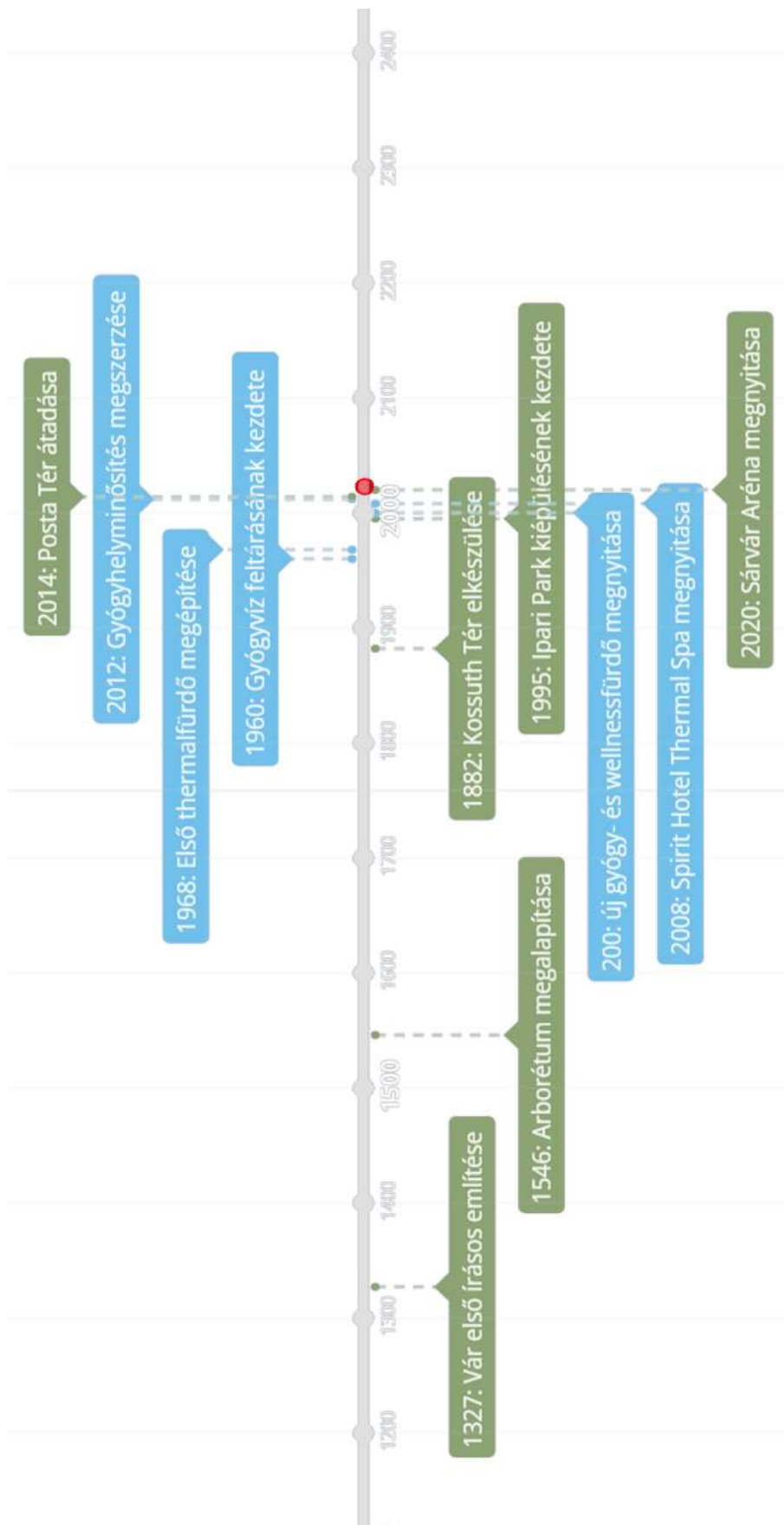
érték azóta is csak nő. 2011-ben a hatodik leglátogatottabb város volt hazánkban, olyan városokat maga mögött hagyva, mint Balatonfüred vagy Eger. 2019-ben a városban regisztrált vendégéjszakák száma 532311 volt. A világjárvány, mint ahogyan az élet minden területén, úgy a turizmusra is erősen rányomta bélyegét, ez pedig visszatükröződik a 2020-as adatokban, amelyet a 2. fejezetben említettem. Viszont Sárvár így is országos szinten előkelő helyet kapott az akkori vendégéjszakák tekintetében, ami kiemelkedő és egyben bizonyítja, hogy a város nagyon fontos szerepet tölt be az országos turisztikai kínálatban.

A városban a turizmusfejlesztés területén a legfőbb cél az **értéktudatos**, komplex megőrzés a természeti, kulturális, történelmi örökségek tekintetében, ami egyben a fenntartható turizmus ismérve is. Az egyedi arculat és a magas minőség kiemelten fontos a fejlesztések megvalósulásakor. (INT10)

A Központi Statisztikai Hivatal 2019-es adatai szerint Sárvár legnagyobb vonzereje a különösen magas minőségű fürdőturizmus. Ezt szorosan követi a Nádasdy-vár által nyújtott kikapcsolódási lehetőségek sora, viszont egy 2018-as felmérés szerint, melyet a Sárvári Tourist és TDM Nonprofit Kft. végzett, az is kiderült, hogy a városba látogatók manapság nem csak a „TOP” attrakciók iránt érdeklődnek. Így bebizonyosodott, hogy Sárváron „ma már több, mint egy hosszúhétvége is tartalmasan eltölthető” (INT16)

A város a hazai vendégeken kívül leginkább a csehek, az osztrákok és a németek látogatják.

Az 1. ábrán vázlatosan szemléltettem, hogy Sárvár esetében melyek voltak azok a legfontosabb fordulópontok és sarokkövek, amelyek jelentős hatással bírtak nem csak a helyiek életében, hanem a város turisztikai hasznosítását tekintve is. Tájépítészeti szempontból kiemelném az arborétum 1546-os megalapítását, amelynek viszonylag kis területén számos növényritkaság kapott helyet az évek során, Az arborétum igazi üde színfoltot képez a belváros szívében elterülve. Az ábrán jól látható az is, hogy a legtöbb turisztikai jellegű fejlesztés a 2000-es években történt Sárváron. Ekkor több közterület is megújult, a korábbi turisztikai infrastruktúrát fejlesztették és új attrakciókkal is bővítették.

1. ÁBRA: SÁRVÁR TURISZTIKAI ÉLETÉNEK, FEJLŐDÉSÉNEK LEGFONTOSABB FORDULÓPONTJAI

Saját szerkesztésű ábra, <https://time.graphics/> (SÖPTEI 2000) alapján

3.2. Sárvárt érintő, turisztikával kapcsolatos fejlesztési és rendezési tervek

A város életében a legfontosabb fejlesztési terv az Integrált Településfejlesztési Stratégia, mely 2021. augusztus 1-jén lépett hatályba. (INT12)

A dokumentumban fejlesztési prioritásként a **turizmus teljes fejlesztését** nevezi meg, ezen belül beszélnek fürdőfejlesztésről, üdülőhelyi imázs erősítéséről, az aktív szabadidő eltöltési lehetőségeinek bővítéséről, valamint a nemzetközi gyógyhelyé fejlesztés lehetőségéről és fontosságáról. (INT22)

Szintén fontos terv a város életében a Kistérségi Területfejlesztési Terv, mely az Integrált Településfejlesztési Stratégiánál sokkal specifikusabban, a **gyógyturizmus fejlesztését** nevezi meg fejlesztési prioritásként. (INT17)

Ezen belül tér ki a termálturizmus, kerékpár turizmus, víziturizmus, falusi turizmus, valamint borturizmus fejlesztésére.

Mindkét dokumentumban kiemelten kezelik Sárvár **nemzetközi gyógyhelyé történő fejlesztését**. Hazánkban összesen 42 gyógyhely működik, amely minősítés megszerzése komoly feltételekhez kötött. (INT23) Ennek egyik lépcsőfoka a magasabb szintre történő emelés, azaz a nemzetközi gyógyhely minősítés megszerzése, amely a városnak komoly presztízsértéket is jelentene és ez a helyi turizmus, az idegenforgalom és más gazdasági szektorok számára is pozitív hatással bírna.

Sárvár Város 2020-2030-s időszakra készült klímastratégiájában is fontos szerepet képvisel a városi turizmus. Ebben olvashatunk a városi turizmus erősségeiről, gyengeségeiről, lehetőségeiről és veszélyeiről. Erősségek és lehetőségek terén hasonló, szinte azonos dolgokat említ, mint az előbb említett két dokumentum, de a gyengeségnél kitér arra, hogy nincs elég hely a növekvő igények kielégítésére (pl. kevés parkolóhely), valamint komoly veszélyként említi, hogy gyakran átgondolatlan fejlesztésekbe fektet a város pénzt, ami ráadásul veszélyeztetheti a természeti értékek állapotát is. (INT8)

Össességében tehát elmondható, hogy Sárvár neve már nagyon régóta a turisztikával és a fürdőturizmussal forrt egybe. Szinte minden, napjainkban megvalósuló fejlesztés is eköré az ágazat köré összpontosul.

4. Vizsgálat

4.1. Sárvár tájtörténete, különös tekintettel a turisztikai, rekreációs sajátosságokra és a kék-zöld infrastruktúrára

A város a nevét a Gyöngyös-patak mentén található, mocsaras területen épített erődítményről kapta, mely eredetileg földvár volt. (INT2)

A város történelme 2000 évvel ezelőttre nyúlik vissza. (INT5) Már az őskorban lakott terület volt, ezt különböző neolitikus edények, eszközök bizonyítják. A már korábban említett földvár is körülbelül ebből az időszakból származik. A vár mára a település egyik jelképévé vált, országosan is ismert látnivaló (VERLAG 2014. 543.old.), mely 1978-tól közművelődésének központja is. Működik itt múzeum, könyvtár és művelődési központ is.

A területet később rómaiak hódították meg, majd visszafoglalták a várost és a Nádasdy család tulajdonába került. Nádasdy Tamás 1534-ben iskolát, majd 1537-ben nyomdát alapított. A Nádasdy család idejében kialakuló városszerkezet meghatározza a mai formáját is Sárvárnak, hiszen ekkor kezdett betelepülni Péntekfalu és Hegyközség településrész (INT2) Az első katonai felmérésen már kirajzolódik az előbb említett városszerkezet, középen a centrum, majd a későbbiekben ehhez kapcsolódó városrészek. Az 1780-as években a város területén az erdős, és gyepes területek aránya összhangban van, kiterjedésük szinte egyenlő nagyságú. **(2. Ábra)** Ekkoriban a beépített területek aránya jelentősen kevesebb az előbb említett területhasználatoktól. Fontos megemlítenem, hogy a város területhasználati elemzése során a turisztikai hasznosítás szempontjából fontos területhasználatokat vizsgáltam: beépített terület, gyepek, erdő. Ezekre olyan turisztikai létesítmények fedezhetőek fel, mind vendéglátóegységek, terek (beépített terület), kirándulóerdő, kalandpark (erdő) és Vadkert major, parkok (gyep).

A második katonai felmérés térképén megfigyelhető **(2.Ábra)**, hogy a beépített területek nagysága jelentősen nőtt, így arányaiban közelített az erdős, gyepes területek nagyságához a beépített területek nagysága is. Fontos megemlíteni azt is, hogy a település a fénykorát a dualizmusban élte, 1871-ben kapcsolódott be a hazai vasúthálózatba, mely már a második katonai felmérésen is megfigyelhető.

Az elektromos energiát is 1897-től kapja Sárvár az ikervári erőműből. Cukorgyárat (1895) és műselyem gyárat (1904) alapítottak a város területén. A beépített területek nagysága nőtt, az első katonai térképen még kívülálló részek később csatlakoztak a város centrumhoz. Ezekben az időkben történtek meg a legjelentősebb változások a Rába történetében is, hiszen a térképen is megfigyelhető **(2.Ábra)**, hogy lényeges szabályozási folyamatok mentek végbe ekkoriban.

A folyóvizek mellesleg az évek során egyfajta határvonalként jelentek meg a város életébe. Az első katonai felmérésen **(2. Ábra)** a beépített terület keleti határa a Gyöngyös patak volt, majd a további beépülések során a Gyöngyöst átlépve már a Rába folyó volt a természetes határ.

Azon túl napjainkban sincs a folyó jobb partján közvetlenül beépített terület, csupán egy bevásárló központ, legközelebb beépült rész csak a Hegyközség található, pár kilométerre a Rábától, valószínűleg árvízvédelmi okokból, hiszen a folyó jobb partján nem található árvízvédelmi töltés. A területhasználati elemzés során kimutatható, hogy ebben az időben volt leginkább összhangban a gyepes, erdős és beépített területek aránya, szinte egyenlők.

A második világháború után újabb üzemet, egy baromfifeldolgozót alapítottak meg (INT3). A kisipar és kiskereskedelem erre az időre szintén fellendült. Sárvár 1968-ban visszakapta 1871-ben elvesztett városi címét. (INT2) Ebben az időszakban a város újabb üzemekkel, valamint Csónakázó-tóval és Parkerdővel bővült, ezek a negyedik katonai felmérés térképén (**2. Ábra**) is láthatóak. Az ilyen és ehhez hasonló fejlesztések miatt elmondható, hogy az évek során a gyepes területek aránya növekedett, míg a beépített részek aránya csökkent, de mindig közel volt az összterület negyedéhez. Ezen kívül új iskolákat is alapítottak

A területhasználati arányok ebben az időben sem változtak nagy mértékben, de az mindenképp megfigyelhető, hogy ebben az időszakban már egyértelműen az erdős területek domináltak. 1982-ben adományozott a Magyar Urbanisztikai társaság a városnak Hild Emlékéretet „a harmonikus városfejlesztésben elért kimagasló eredményeiért, különösen a hagyományok, a településkarakter megőrzésében elért kimagasló eredményeiért.” (INT2)

Az 1990-es évek első felében elkezdett átrendeződni a helyi gazdaság. 1995-től Ipari Park kezdett kiépülni, a város dél-nyugati határán, mely szintén megtalálható már a harmadik katonai felmérésen. A park a mai gazdasági rendszer alapját képezi. A foglalkoztatottsági létszám és beruházott tőke alapján a gazdasági komplexum a régió hetedik, a kisvárosi környezetben működő komplexumok között viszont az első ipari parkként tartják számon. Az utóbbi évtizedekben kiemelt szerepe volt az Ipari Parknak abban, hogy a város a gazdaságát új, stabil pályára tudta állítani.

Az 1960-as években kőolaj kutatók olaj reményében végeztek fúrásokat, de olaj helyett ekkor találtak meg a város alatt Sárvár gyógyvízkészletét. Ezután kapott a fejlesztések körében egyre nagyobb szerepet a gyógy-idegenforgalom. A XXI. században az ipari kapacitás mellett az egészségturizmus fellendülése határozta meg a település fejlődését. (INT2) 1968-ban, a gyógyvíz felhasználására megépítették az első termálfürdőt. 2000-ben pedig, befejezve a fejlesztéseket, megnyitotta kapuit az új gyógy- és wellnessfürdő, melynek köszönhetően több fejlesztés vehette kezdetét. Rengeteg hotel nyitotta meg kapuit, közülük talán a legfontosabb a Spirit Hotel Thermal Spa, mely 5 csillagos hotel 2008-ban nyitotta meg kapuit a kikapcsolódni vágyók számára. (INT4)

2004-ben a város tagja lett az Európai Királyi Fürdővárosok Szövetségének, 2012. október 19-én pedig, ünnepélyes keretek között vehette át a gyógyhely minősítésről szóló oklevelet. „Sárvár – Gyógyvarázs” és „Sárvár – Arborétum” elnevezéssel így egy egyéves eljárást követően két területe is megkapta a városnak a gyógyhelyi minősítést. Az elismerést kiváló gyógyvíz, a parkosított, rendezett környezet, csendesség, a fürdőhely kül-, és belföldi ismertsége, az ipari környezet által okozott szennyezés hiánya, illetve a megfelelő minőség és mennyiségű szálláshelyek miatt érdemelte ki ez a két régió. Érdemes megemlíteni, hogy a gyógyhely minősítés sosem az egész településre vonatkozik, csupán bizonyos részeire. (INT14)

A rendszerváltás óta jelentős önkormányzati és állami forrásokat fordítottak az oktatási és egészségügyi beruházásokra, újításokra. A beruházások közül az egyik legfontosabbik a 2020. február 10-én átadott Sárvár Aréna. A katonai térképeket vizsgálva észrevehetjük például, hogy a város központjában elhelyezkedő vár, mely manapság is fontos szerepet játszik a város kulturális életében, már az 1700-as években is állt. Azt is megfigyelhetjük, hogy a második katonai felmérésen már látható a mai vasút vonala is. A III. katonai felmérésen figyelhető meg leginkább a Rába szabályozásának eredménye. Ezen kívül a katonai térképekről leolvashatjuk azt is, hogy a város lakott területe leginkább nyugati irányba terjeszkedett.

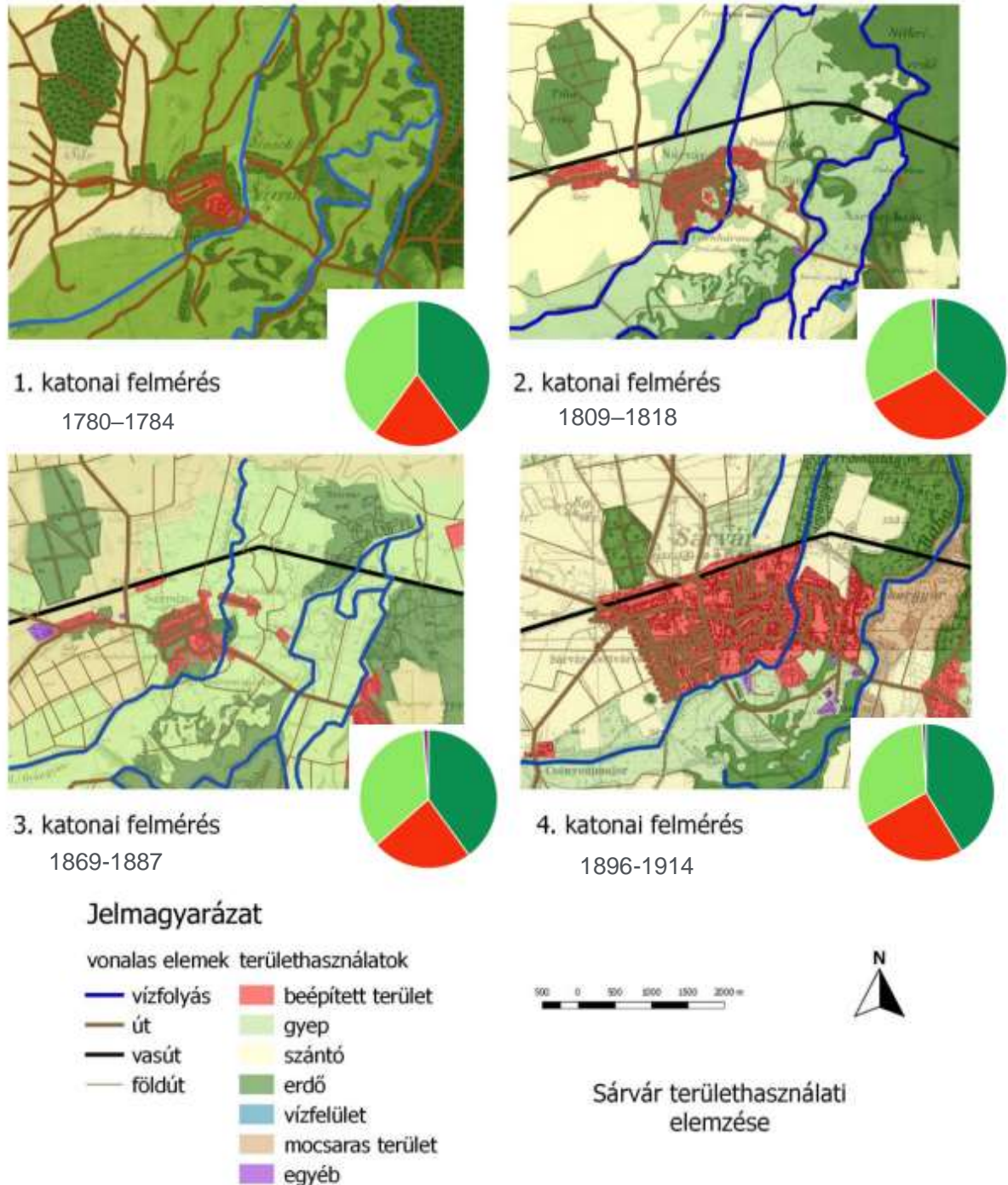
4.2. Természetvédelmi oltalom alatt álló területek

A város területén helyi és országosan védett természetvédelmi területek is találhatóak. (INT15). Országos jelentőségű természetvédelmi területből csupán egy van, a Sárvári Arborétum, viszont a található a város közigazgatási határain belül Natura2000-es terület is, mely a Rába és a Csörnöc völgyét helyezi védelem alá-

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület már jóval több van, úgy, mint Bajti-erdő részlete, Rába-holtág, Szatmár-erdő, Várpark Hatvany-Deutsch kastély park, Csónakázó-tó parkerdeje, Álló-kút, Vadkertben található kocsányos tölgy, Gárdonyi úti park kocsányos tölgyei.

Ezek közül a legnagyobb kiterjedésű védett terület a Csónakázó-tó és a mellette fekvő parkerdő, mely a város belterületén található. Ennek a fejlesztésére készült el az a tervdokumentáció, mely magába foglalja a terület vízfelületének bővítését, illetve az itt található, közel 10 ha nagyságú

agyagelőhely rekultivációját, valamint az itt fellelhető zöldterületek természetvédelmi célú fejlesztését.

2. ÁBRA: A VÁROS TERÜLETHASZNÁLATAINAK VÁLTOZÁSA AZ 1780-AS ÉVEKTŐL AZ 1900-AS ÉVEK ELSŐ FELÉIG, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A ZÖLDINFRASTRUKTÚRA JELENLÉTÉRE

Saját ábra, forrás: <https://www.arcanum.com/hu/>

4.3. Örökségvédelemi feltárás

Mivel a város **gazdag történelmi múlttal** rendelkezik, így nem meglepő, hogy rengeteg féle táji érték található a város területén és a számuk is nagyon magas. Kulturális és természeti örökségre is találhatunk példákat, melyek között van országos és helyi védelem alatt álló.

Az értékek leginkább a város központjában koncentrálódnak, ahogy az a **3. Ábrán** is látható, hiszen a vár és környéke a város alapja, ehhez kapcsolódtak, épültek hozzá a város további részei a későbbiekben, úgy, mint Tizenháromváros, vagy a Hegyközség. Az is megállapítható, hogy az értékek nagy része leginkább épület, mivel a város gazdag kulturális múlttal rendelkezik. A természeti értékek pedig főként a város külső részein, kiemelten a Rába mentén találhatóak.

Sárvár örökségvédelmi elemzése alapján elmondható (**3. Számú Melléklet**), hogy az országos védettséggel rendelkező régészeti lelőhelyekből, illetve a helyi védelem alatt álló építészeti örökségből lelhető fel a legtöbb érték Sárváron. Régészeti lelőhelyekből több, mint 50 darab található, eközben pedig a **helyi védelem alatt álló építészeti örökségek** száma pedig megközelíti a 100-at a városban. Régészeti lelőhely például a Tilosalja erdő, Kórház vagy a Vasútállomás, építészeti örökség pedig a Polgármesteri hivatal, a posta, vagy a Tizenháromvárosi temető.

A természeti örökségelemek nagy része a Rába folyó mentén fedezhetőek fel, (**4. számú melléklet**) úgy, mint országos ökológiai hálózat magterület, pufferterület, vagy a NATURA 2000-es területek és a Ramsari területek. Ezek közül három kategória, az ökológiai hálózat magterülete, a NATURA 2000-es területek és a Ramsari területek átfedik egymás kiterjedését.

Az Országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó kategóriája nem jelenik meg a Rába környékén, ez csak a város északnyugati határán fekvő Tilosalja erdő területén fedezhető fel.

Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti területek közül Természetvédelmi területként jelenik meg a városban egyedülként a Sárvári Arborétum területe, de a tőle nem messze található, Gárdonyi park is oltalom alatt áll, helyi jelentőségű természetvédelmi emlékként, kocsányos tölgyei miatt. Ezeken kívül pedig a Nádasdy-vár és várpark említendő meg itt, mint helyi jelentőségű természetvédelmi terület, szintén a Sárvári Arborétum szomszédságában.

A város közigazgatási területén belül, de lakott területen kívül található két ex-lege védett érték is, egy Állókút, mint ex-lege védett forrás, illetve a Saroltamajor, mint ex-lege védett földvár. Az Állókút forrás a vasútállomástól észak-nyugatra található, míg a Saroltamajor jóval távolabb

a városközponttól, észak-keletre fekszik, Ostffyasszonyfa irányában és jelenleg mezőgazdasági műveléssel körbevett terület.

Településképi értékek között a Nádasdy-várat és környékét, a történelmi városmagot, a Csónakázó-tavat, illetve a Hatvany-Deutsch kastélyt emelném ki, melyek jelentősen meghatározzák a város arculatát, karakterét.

A településen a kultúrtörténeti értékeknek, természetvédelmi oltalmaknak elég nagy a jelentősége. A város igyekszik ezeknek a védelmére, jó állapotuk megtartására. Összességében véleményem szerint Sárvár egy esztétikailag kielégítő város, ahol a fejlődés nem a természet rovására történik, gondolva itt arra, hogy az évek során ugyanúgy nagy figyelmet fordított a város a zöldfelületekre, mint a beépült városrészekre. A lakóterület összhangban van a zöldfelülettel. A hangulat nyugodt, kisvárosias, mégis mindig van mit csinálni Sárváron. A történelmi városcentrum nem csak látvány tekintetében vonzó, de a művelődés központja is. Eközben pedig a külvárosias részeken is összhangban van a funkció a látvánnyal, így például egyáltalán nem zavaró esztétikailag a hatalmas kiterjedésű gyógyfürdő a Rába menti erdők sokasága mellett. Valószínűleg azért, mert a fürdő területén is figyeltek a zöldfelületek elégségére, illetve a fürdő különböző attrakcióinak színhasználata, az esetek nagy százalékában, sem üt el a környezettől.

4.4. Sárvár jelenlegi turisztikai infrastruktúrája

Sárvár a kereskedelmi szálláshelyeken regisztrált vendégéjszakák száma alapján évek óta benn van az ország TOP 10 legkedveltebb turisztikai desztinációi között. Leginkább a város Gyógy- és élményfürdője ennek a zászlóshajója, de ezen kívül számos kikapcsolódási lehetőség áll az ideérkezők és helyiek rendelkezésére. (INT10)

Szálláshelyek tekintetében a város igen bőséges. Sárvár 2020-ben 262 381 vendégéjszakát tudhat maga mögött, ezzel az országban 8. helyen áll. (INT13)

A városban található a Spirit Hotel Thermal Spa*****, mely országos viszonylatban is egy ideg keresett, népszerű szálláshely. De az idelátogatók gyakran választják a 4 csillagos Ensana Thermal Sárvár, a Vitalmed Hotel Sárvár, a Park Inn Radisson Sarvar Resort and Spa, Onyx Luxury, Mirage Hotel Sárvár vagy Hotel Bassiana Sárvár négy-csillagos szálláshelyeket. Ezekon kívül természetesen rengeteg más hotel, illetve egyéb apartman és szálláshely megtalálható a városban, de napjainkban ezeknek a száma is bővül.

Szolgáltatásokat megfigyelve is bőséges a választék. A kikapcsolódásra vágyók számára ott van a Sárvári Gógy-és Wellnessfürdő, újonnan nyílt szabadulószoza, valamint moziélményben

is részesülhetnek a városba látogatók, hiszen a Sárvár aréna megnyitásával, 2020-ban, 15 év után újra van a városban mozi.

Különböző minőségi éttermek és bárók is találhatóak a városban, mint a Brick bistro, a Neo étterem vagy a Turner's Cafe Bar Terrace.

Szabadidejüket pedig a kulturálódni vágyók a várban található Nádasdy Ferenc múzeumban tölthetik el, meglátogathatják a könyvtárat, a gyerekes családoknak pedig érdemes ellátogatni a Happy Bunny játszóházba, felülni a városi kisvasútra, a dottóra, vagy eltölteni pár órát a fürdő melletti erdős részen található kalandparkban.

A város történelmi belvárosában rengeteg látogatásra érdemes hely található, több közülük védett érték is, mint a Szent László plébániatemplom, vagy a Kossuth tér, mely különböző programoknak (**4.Ábra**) is otthont ad. Ilyenek például a különböző városi megemlékezések, sportnapok. Bár pár évvel ezelőttig (Posta tér megépüléséig) még több programnak adott otthont, központi funkcióját azóta is megtartotta.

A Kossuth tértől nem messze található az előbb is említett Posta tér, mely nem csak rekreációs funkcióval rendelkezik, de itt találhatóak a város legkedveltebb éttermei, illetve ide költöztették át a legtöbb programot a Kossuth térről. Télen itt tartják a Sárvári Advent programsorozatot, mely során színes repertoárral rendelkező koncertsorozattal várják az idelátogatókat, illetve különböző ajándékos és forraltboros standokkal elégítik ki a helyiek és turisták igényeit. Nyáron a Mazsorett Fesztivál és a Nemzetközi Folkór napok keretein belül itt és a Várudvaron csodálhatjuk a táncosok showját. Továbbá a Sárvár 50+ rendezvénysorozatnak is a Posta tér ad otthont.

Szintén a város központjában található a Sárvári Arborétum, mely országos védettségű természetvédelmi terület. Faji gazdagsága és könnyű megközelíthetősége miatt igen kedvelt a lakosok és turisták körében. Különböző rendezvényeknek is otthont ad, mint a Nyitnikék fesztivál, illetve minden évben itt helyezik el a születés fáját, mely az aktuális évben született gyermekeknek állít emléket.

A város központjában található a Nádasdy-vár, mely történelmi-kulturális múltja miatt is igen kedvelt. A várban található a város múzeuma, mely különböző időszakos és állandó kiállításokkal várja a látogatókat. (INT11)

Ezen kívül a vár udvarán található színpadon láthatjuk a már korábban említett Mazsorett Fesztivál és Folklórnapok fellépőit, valamint a nyár végén rendezett Vármeeting elnevezésű, motoros találkozó és a Nádasdy Történelmi Fesztivál és Fúvószenei Várfesztivál koncertjeinek

is a várudvar ad helyet. Továbbá a helyi színjátszó-csoport nyári előadásait is itt tekinthetik meg az érdeklődők. A városban emellett több zenekar is tevékenykedik, melyek rendszerint itt tartják koncertjeiket.

További programok a Sárvár fürdő által szervezett éjszakai fürdőzések és táborok, illetve a minden év októberében megszervezett Simon-Júdás országos kirakodó vásár is, melyek rendszerint rengeteg érdeklődőt vonzanak be.

A helyi szervezetek is több programot szerveznek minden évben, mint a Környezetvédelmi nap, Sportnap, Tavaszi dalünnep, Éneklő ifjúság stb.

A kikapcsolódni vágyók számára a Várpark, a Csónakázó-tó, illetve a Kiránduló erdő nyújt rekreációs lehetőséget, de sokan járnak ki a Rába menti töltésre és hordalékból kialakult szigetekre pihenni.

A csónakázó-tónál mindenki talál szórakozási lehetőséget. Sportpályák, futókör és tornapálya várja a sportolni vágyókat, a kisgyermekeknek játszótér

	Program megnevezése	dátum	helyszín
1.	Éneklő ifjúság	Április eleje	Szent László Templom
2.	Tavaszi Dalünnep	Április vége	Tinódi Gimnázium
3.	Sportnap	Április vége	Kossuth tér, Posta tér, Várkerület
4.	Nyitnikék fesztivál	Május eleje	Sárvári Arborétum
5.	Nemzetközi Fúvószenekari és Mazsorett Fesztivál	Június eleje	Nádasdy-vár
6.	Nádasdy Történelmi Fesztivál	Július közepe	Nádasdy-vár
7.	Vármeeting Sárvár	Augusztus eleje	Nádasdy-vár
8.	Nemzetközi Folklor Napok	Augusztus közepe	Kossuth tér, Posta tér, Nádasdy-vár
9.	Színjátszócsoporth előadása	Augusztus közepe/vége	Nádasdy-vár
10.	Sárvár 50+ programsorozat	Augusztus vége	Posta Tér
11.	Környezetvédelmi nap	Szeptember	Nádasdy-vár

12.	Simon-Júdás vásár	Október utolsó szombatja	Rákóczi Ferenc u., Várkerület u. Batthyány u.
13.	Sárvári Advent programsorozat	Adventi időszakban	Posta Tér

3. ÁBRA: SÁRVÁR PROGRAMJAINAK TÁBLÁZATOS ISMERTETÉSE

Saját ábra, forrás: INT 10, INT16

Készítettem egy táblázatot és egy térképet (3.-4. Ábra) az események térben és időben történő elhelyezése végett, hogy meg könnyen megállapítható legyen, mely a város mikor és hol a leginkább leterhelt programok tekintetében.

4. ÁBRA: SÁRVÁR PROGRAMJAINAK TÉRKÉPES ELHELYEZÉSE

Saját ábra, alaptérkép: Google Satellite forrás: INT10, INT16

A táblázat alapján elmondható, hogy a város egész évben bővelkedik eseményekkel, de leginkább a turisztikai főszezon, azon belül is a júliustól augusztus végéig tartó időszak a legmozgalmasabb események terén.

Ahogy az a térképen is látszik, a sárvári programok által leginkább igénybe vett területek mind a belvárosban találhatóak. A legtöbb rendezvény a Nádasdy-várban és a Posta téren kerülnek megrendezésre. Megközelítés szempontjából ez praktikus, hiszen ezek mind két-három perc sétára vannak egymástól, de erősen felmerül így ezen területeken a turisztikai túlhasználat, mely konfliktusként kezelhető.

Sárvár jövőképében főleg a turisztikai fejlesztésekre koncentrálnak, hiszen a városnak a fő célja a következő:

Sárvár gyógyhellyé fejlesztése „Tudatosan tervezett fejlesztésekkel az autonómia megteremtése a magas minőségű szolgáltatásokra, a jó környezeti állapotra és a helyi sajátosságokra támaszkodva.” (INT12. 4.old)

A turizmus fejlesztésén belül a város kiemelt hangsúlyt fektet a fürdőfejlesztésre, hiszen a városnak ez a legnagyobb turistalátványossága. Ehhez szorosan kapcsolódik, hogy az üdülőhely imázst erősítsék, illetve gyógyhelyi területeket alakítsanak ki, valamint, hogy kialakítsanak olyan területeket, lehetőségeket, ahol mind a helyiek, mind pedig az ide látogatók, aktívan el tudják tölteni a szabadidejüket. Ez persze magában hordozza azt is, hogy nem csak új kínálati elemeket kell létesíteni, de a meglévők adottságait jobban ki kell használni, karban kell tartani, így a város ezt is egy fontos célként tűzte ki magának a turisztikai fejlesztések keretein belül. Szintén elengedhetetlen a szálláshelyek fejlesztése, hiszen a növekvő vendégek száma megköveteli, hogy a városban egyre több szálláslehetőség legyen. Végül pedig nemzetközi gyógyhellyé szeretnék fejleszteni a várost.

A városfejlesztésen belül az alábbi részcélok fontosak a dolgozatom szempontjából. Az **élhető város kialakítása** talán a legfontosabb szempont, ugyanakkor a városnak meg kell felelnie továbbra is a turisták igényeinek. A város ennek a két dolognak az összeegyeztetésére törekszik, hiszen, ha ez nem valósul meg, akkor vagy a turisták, vagy a helyiek nem lesznek elégedettek. Az üdülőterületek és a városközpont összeköttetése a következő cél, hiszen a városban a főbb szálláshelyek a város külső részén helyezkednek el. Ehhez kapcsolódik szorosan a **vonalas infrastruktúra** fejlesztése, hiszen több helyen elég elavult az úttest és a járda, valamint elég kevés a bicikliutak száma a város területén belül, illetve ezzel összefügg a parkolóhelyek számának növelése is, hiszen, főleg a nyári fesztiválok alatt, szinte alig találni a városban

szabad parkolóhelyet. Mivel egyre több a különböző program, lehetőség a városban, így egyre több az érdeklődő is, így szükséges fejlesztési pontként fogalmazták meg a kulturális, sport és egyéb létesítmények fejlesztését is. **Összességében** elmondható, hogy a város reális célokat tűzött ki magának, hiszen ez előbb említett célok nagy része napjainkra meg is valósult. A sikereken felbuzdulva bővítették a megfogalmazott célok listáját, a jövőkép pedig a következőre módosult:

„Sárvár, mint nemzetközi gyógyhely az itt élő sárvári polgárok és az idelátogató vendégek számára egy lakható és mind magasabb életszínvonalat kínáló szolgáltató várossá válik.” (INT12)

Átfogó cél pedig a következő lett: „Sárvár tudatos fejlesztése a magas minőségű szolgáltatásokra, a jó környezeti állapotra és a helyi sajátosságokra támaszkodva” (INT12)

A fejlesztéseket különböző kategóriákba sorolták, melyek közül a gazdaság és az épített és természeti környezet csoportokon belül található részcélokról szeretnék beszélni, kiemelve a dolgozatom szempontjából relevánsakat.

A gazdaságon belül a turizmusfejlesztésre szeretnék kitérni. A korábban már említett célokon túl a városban elengedhetetlen az oktatás fejlesztése. Erre azért van szükség, mivel a megnövekedett látogatók miatt szükséges a szálláshelyek és a vendéglátó ipari létesítmények fejlesztése, ehhez pedig elengedhetetlen tényező a szakképzett munkaerő. Ezen kívül pedig fontos célként fogalmazták meg a város könnyű megközelíthetőségét, illetve a városon belüli közlekedési módok (busz, autó, gyalog) biztonságossá tételét, valamint információs táblák, online tájékoztatók létesítését.

Az épített és természetes környezet pont alatt szintén két csoport található, úgy, mint tudatos városfejlesztés és fenntarthatóság, illetve a környezettudatosság elvének megerősítése. Ezen csoportokban négy-négy cél található.

Városfejlesztés pont alatt a következő célok találhatóak Városi és a térségi kapcsolatok erősítése, az élhető, de egyben turisztikailag is vonzó település létrehozása; a zöldterületek és természeti értékek megóvása, rehabilitáció a sérült területeken; illetve a kulturális örökség megóvása.

A fenntarthatóság és környezettudatosság érdekében a város a következő célokat fogalmazta meg. A beépítetlen területeken fontos, hogy a káros-anyag kibocsátást és a környezetszennyezés csökkentésük, levegő tisztaságának megtartása, a fenntartható erőforrás-gazdálkodás, energiahatékonyság növelése, illetve a környezettudatosság erősítése.

A kistérségi terv fejlesztési prioritásként a gyógyfürdő fejlesztést nevezi meg, míg az Integrált Városfejlesztési stratégia átfogóan a turisztikát nevezi meg. További különbség, hogy bár mindkettő terv beszél szálláshely fejlesztésről, de a kistérségi terv sokkal szerte ágazóbb, konkrétabb terveket nevez meg, mint borturizmus, kerékpár turizmus, szénsavas fürdő létesítése.

5. Értékelés

5.1. Sárvár turisztikai infrastruktúrájának értékelése

Ezen fejezeten belül szeretnék kitérni Sárvár jelenlegi turisztikai adottságaira, arra, hogy ezeket a helyiek és a turisták milyenre értékelik, mi a véleményük a város nyújtotta lehetőségekről, valamint kitérnék a fejezeten belül röviden arra is, hogy mik a város jövőbeli céljai a turisztikai fejlesztéseken belül, illetve én mit tartanék célszerű fejlesztési iránynak, hogy feloldjuk a turisztikai túlhasználat konfliktusát.

5.1.1. Kérdőíves felmérés

A kutatásom egyik meghatározó volt a **kérdőíves vizsgálat**, melynek fő célja, hogy megtudjam mások hogyan értékelik Sárvárt turisztikai szempontból ennek pozitív és negatív vonatkozásait is értékelve. Ezt online formában, a közösségi médián tettem közzé.

A kérdőívben a kitöltők találkozhattak **egyszerű, feleletválasztós kérdésekkel**, de rövid, illetve **hosszabb kifejtést igénylő kérdésekre adott válaszaikkal** is segítettek munkámat.

A kitöltőket kérdeztem lakhelyük típusáról is, hiszen attól is függhet, hogy ki hogyan értékeli Sárvárt, mint egy lehetőségekben, programokban gazdag várost, hogy saját lakhelyén mennyi és milyen lehetőségekkel élhet nap, mint nap.

A kitöltéshez nem volt szükséges a város alapos ismerete, az sem volt gond, ha valaki csupán névről hallott Sárvárról, mivel az ilyen kitöltőktől tudhattam meg, hogy melyek a város leghíresebb célpontjai, programjai, illetve tőlük kaptam leginkább megerősítést az elsődleges turisztikai gócpontok elhelyezkedésére vonatkozóan.

Pár kérdés jellemzően szubjektív volt, képösszehasonlítás segítségével igyekeztem feltárni, hogy a város bizonyos pontjainak a régi vagy a jelenlegi képe tetszik-e a jobban a kitöltőknek.

A kérdőív végén pedig arról kérdeztem a válaszadókat, hogy szerintük szükségesek-e további fejlesztések, és ha igen, akkor mik a javaslataik.

Az eredményeket értékeltem szövegesen, illetve elkészítettem azok alapján egy tervlapot, hogy hol alakultak ki Sárváron turisztikai gócpontok. A következőkben a kérdőíves felmérés eredményeit részletezem kérdéskörönként.

A kérdőívre összesen **134 kitöltés** érkezett. A kitöltőknek több, mint háromnegyede nő volt.

Korukat tekintve a 18-30 év közöttiek voltak többségben, több, mint 70 százalékkal esik ebbe a kategóriába. Őket a 30-50 év közöttiek követték kicsivel több, mint 20 százalékkal. Legkevesebb kitöltés a 18 év alatti kategóriából érkezett. **(KÉRDŐÍV 1-2. ÁBRA)**

A legtöbben **Vas vármegyéből töltötték ki** a kérdőívet 67,2 százalékkal. Ezek az emberek valószínűleg már jártak Sárváron, több információval rendelkeznek a településről, mint a többi vármegyéből származó kitöltő. Ők, ismeretüknek köszönhetően, feltehetőleg sokkal realisabb képpel rendelkeznek Sárvárról, így a kérdőívem szempontjából is sokkal valósabb válaszokat kaptam.

A Vas vármegyeieket követően 6,7 százalékkal a Pest vármegyeiek, 6 százalékkal pedig a Budapesten élők segítették a munkám. **(KÉRDŐÍV –3.ÁBRA)**

A válaszadók majdnem fele városban lakik, így maguk is össze tudták hasonlítani saját településüket Sárvár adottságaival, illetve a kitöltők egy része helybeli lakos, így jellemzően a saját tapasztalataikat, a turizmus mindennapi életüket befolyásoló hatásait is tudták értékelni. Körülbelül 24 százaléka a kitöltőknek faluban él, ők valószínűleg jobbra értékelték a város összképét, hiszen jóval több lehetőséggel rendelkezik egy város, mint egy falu, ami a turizmust illeti. **(KÉRDŐÍV – 4. ÁBRA)**

A kitöltőknek nagytöbbsége járt már Sárváron, csupán 14,2 százalékkal nem látogatott még el a szóban forgó településre, mely szintén pozitívum a kérdőív szempontjából, hiszen a kitöltők saját tapasztalatuk alapján tudták értékelni a várost. **(KÉRDŐÍV – 5. ÁBRA)**

A kitöltők közül a legtöbben a **Gyógyfürdőről** és **Nádasdy-várról** hallottak már, mely nem meglepő eredmény, hiszen ezeket lehet a város jelképeinek is nevezni. A megadott lehetőségeken túl is voltak válaszok, mint például a Posta tér, a Zene háza vagy az Aréna. **(KÉRDŐÍV – 6. ÁBRA)**

A legtöbb ember által ismert program a városban az **éjszakai fürdőzés** volt, mely számomra kissé meglepő, de ebből is látszik, hogy a város turisztikai vonzereje túlnőhet a kulturális

vonzerőt. A második legismertebb program a Nádasdy Történelmi Fesztivál, mely 24 szavazattal maradt le az éjszakai fürdőzéstől. **(KÉRDŐÍV – 7. ÁBRA)**

Szintén érdekesség, hogy a Simon Júdás-napi Vásárt is igen kevés ember ismerte, említette annak ellenére, hogy ez egy országos hírű kirakodóvásár. De ebben biztosan közrejátszott az is, hogy az utóbbi években nem volt megtartva a vásár a pandémia miatt és saját tapasztalatomból is mondhatom, hogy jóval csökkent azóta a vásárra látogatók száma is, ezáltal annak népszerűsége.

Az utóbbi három kérdés esetében arról kérdeztem a kitöltőket, hogy ugyanarról a helyről a régi vagy az új állapota tetszik-e nekik jobban.

Mindhárom hely esetén fölényesen a **mai állapotot preferálták** az emberek. Bár a Kossuth térnél „csupán” körülbelül kérharmados fölényrel kedvelték jobban a mai képét a térnek, ami valószínűleg abból adódik, hogy a tér már régen is központi szerepet töltött be a város életében, így már akkor rendszeresen fejlesztették, karbantartották. Lényeges különbség véleményem szerint a megváltozott szolgáltatási lehetőségek és az esztétikai megjelenés a két idősík között. A másik két tér esetén lényegesen változott azok látványa és funkciója is. Míg ezek régen csupán parkolók voltak, mára már rekreációs, kikapcsolódásra szolgáló központi terei lettek a városnak. **(KÉRDŐÍV – 8-9-10. ÁBRA)**

A kitöltők közül legtöbben a város szépségét, zöldterületeit dicsérték, illetve a vendéglátóegységeket emelték ki pozitívként. Ez az eredmény a turisztikai adottságok jelenléte miatt várható volt. **(KÉRDŐÍV – 11. ÁBRA)**

A negatív tapasztalatok a turizmus tekintetében elsősorban a sok turista miatt voltak olvashatóak a válaszok között, amely a következőkben tükröződik: megnövekedett az autók száma, ezáltal pedig a forgalom is.. Emellett nagyon sok olyan válasz is érkezett, mely a szórakozó helyek hiányáról szólt. A városban jelenleg egy szórakozóhely üzemel, de az is viszonylag kívül esik a városközponttól. **(KÉRDŐÍV – 12. ÁBRA)**

A város zöldfelületi ellátottságával a válaszadók meg voltak elégedve. Egy 1-től 5-ig terjedő skálán legtöbben 4-esre értékelték azokat, de többen adtak 5-ös értékelést, mint 3-ast. Ez az eredmény várható volt, hiszen ha a területhasználatokat vizsgáljuk, az első katonai felmérés idejétől napjainkig, megfigyelhető, hogy a város mindig is bővelkedett a zöldfelületek, köztük zöldterületek tekintetében. **(KÉRDŐÍV – 13. ÁBRA)**

A turisztika jelenlétét még jobbra értékelték, mint a zöldfelületi ellátottságot, csupán 8 szavazattal kapott kevesebbet az 5-ös értékelés, mint a 4-es. 1-es értékelést itt se adott senki,

így a korábban taglalt fejlesztési tervekben előirányzott célkitűzések a helyiek és turisták elégedettsége alapján is jellemzően megvalósultak. (**KÉRDŐÍV – 14. ÁBRA**)

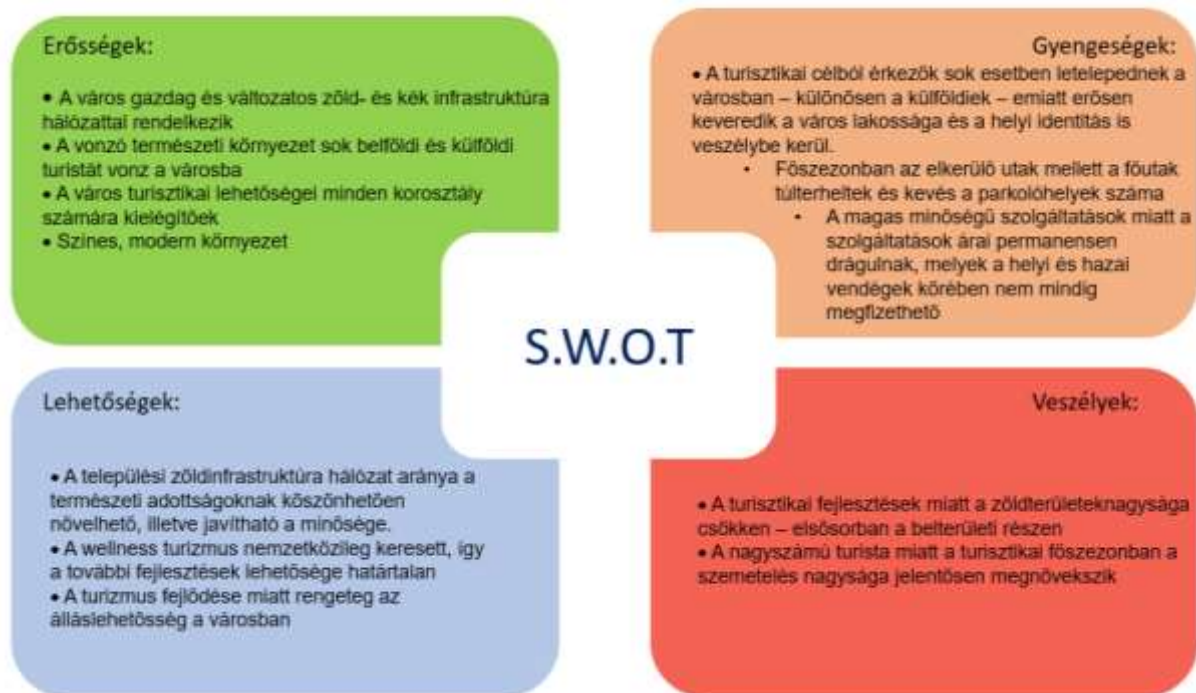
A **szolgáltatások** esetében már a legtöbben a legnagyobb pontot adták, hiszen a város a turisztika miatt rengeteg jóhírű étteremmel, szállodával, apartmannal rendelkezik. A városi programokra pedig rengeteg helyi és turista látogat el, melyből várható volt ez az eredmény.

Mivel a pozitív vélemények jóval magasabb arányt képviselnek a kapott válaszokban, mint a negatívak, így az összképre adott erős 4-es értékelés sem volt meglepő. Szintén nem érkezett itt sem 1-es értékelés, mely szintén egy erős utalás a város kedveltségére. (**KÉRDŐÍV – 15.-16. ÁBRA**)

A további fejlesztések esetében voltak, akik szerint nem szükséges semmilyen újabb beavatkozás Sárváron, de voltak, akik a szórakozóhelyek számának növelését sürgetnék – itt főként a fiatalabb generáció szavazatai jelentek meg. Volt, aki a kerékpárutak hiányát vagy éppen nem megfelelő állapotát nevezte meg fejlesztendőnek, azonban elmondható, hogy jelenleg is folynak a városban ilyen jellegű fejlesztések, ahogy azt a város fejlesztési terveiben is olvashatjuk. (**KÉRDŐÍV – 17-18-19. ÁBRA**)

Összességében elmondható, hogy a kérdőíves felmérés eredményei visszatükrözik az általam tapasztaltakat is. A turisztikai infrastruktúra fejlettsége meghatározó a város összképét tekintve, viszont ennek mind pozitív, mind negatív hatásait egyaránt lehet érzékelni, erre erősítették rá a kitöltők válasza is.

5.1.2. Turisztikai adottságok értékelése a városban

5. Ábra: s.w.o.t analízis

Saját ábra, forrás: INT8

Összességében elmondható, hogy szinte minden, a városban található épített és természeti értéket leginkább a turizmus miatt megnövekedett embertömeg negatív hatásai, illetve több helyen az elhanyagoltság veszélyezteti leginkább. Bár a turizmus fellendülésének sok pozitív hatása van a városra, nézve – korábbi barnamezős területek újrahasznosítása, gazdasági fejlődés, életszínvonal javulása –, azért a negatív hatásokat is érdemes megemlíteni, főleg a táji értékek vizsgálata során. A **fenntartható turizmus** legfontosabb jellemzője a természeti, a kulturális és az épített környezeti elemek észszerű hasznosítása, bemutatása és megőrzése. (INT18, Csorba 2017)) Sárvár esetében is a turizmus ezen módját kellene előnyben részesíteni, hogy az értékek megőrzése az utókor számára is biztosítható legyen. Bár törekvések vannak a fenntarthatóságra, sok esetben mégis úgy látom, hogy inkább a gazdasági érdekek motiválják a turisztikai fejlesztéseket, beruházásokat.

A következőkben a város legfontosabb turisztikai desztinációit értékelem hasznosíthatóságuk és terheltségük alapján.

Mivel a legtöbb érték leginkább a városközpontban koncentrálódik, így nem meglepő, hogy az ott található épületeket, parkokat leginkább a közlekedésből származó káros hatások roncsolják,

gondolva itt például a zajszenyezésre, porszenyezésre, vagy a nagy forgalomból származó rezgések negatív következményeire. Ezek a tényezők veszélyeztetik például a Gárdonyi úti parkot és az ott található kocsányos tölgyeket. A közlekedési túlterheltség szinte mindennapos a városközpontban, de a turisztikai idények, illetve a rendezvények idején még fokozottabban jelentkeznek. Ahogyan az **5. ábrán** látható SWOT-analízisben is részleteztem, a parkolóhelyek száma is jelentős konfliktusforrás a belvárosban, különösen programok, események jelenlétekor. Ilyenkor sajnos sok esetben olyan zöldfelületi területeket is igénybe vesznek a gépkocsival közlekedők, amelyekben egyébként nem szabadna – ezzel is a természeti környezetre gyakorolnak időszakos többletterhelést. Mindez ökológiai tájhasználati konfliktusokat is eredményez – a gépkocsikból származó szennyezőanyagok terhelik a talajt, a növényzetet, ezáltal károsítják a mikro ökoszisztémákat.

A Csónakázó-tó területét manapság nagyon rendben tartják, tartják – köszönhetően az elmúlt években történt teljeskörű felújításának (INT19) – folyamatosan fejlődik, hiszen mind a helyiek, mind a turisták körében nagyon kedvelt hely a kikapcsolódásra. Az utóbbi időben nagyon megnövekedett a Csónakázó-tó látogatottsága, így indokolt volt annak fejlesztése, viszont ezek mértéke és nagysága miatt hamarosan elveszítheti eredeti báját. A sok ember miatt túlságosan nyugodtnak se mondható már a terület, illetve a rengeteg fejlesztés miatt alig maradt már érintetlen természetközeli rész a tó körül. Egyre több terület kerül valamilyen mód beépítés alá (étterem, játszótér, futópálya, sportpályák, új szállodák) (INT9) az erdős, gyepes területek kárára, mely így a meglévő élővilágot is erősen veszélyezteti. Mindezek következtében ezen a területen nem feltétlenül mondható el, hogy sikerült megteremteni az összhangot az élhető, a természeti környezetet őrző város és a turizmus fejlesztése között.

Turisztikai vonatkozásban azonban kiemelt szerepet kapott a Csónakázó-tó és környéke a fejlesztések eredményeként – ezt hivatott szolgálni, hogy önálló honlappal is rendelkezik a terület látványosságainak és hasznosítási lehetőségeinek részletezésére. Bár a terület véleményem szerint a korábbi meghitt és nyugodt, jellemzően a természeti környezet szépségeire fókuszáló helyszín a fejlesztések hatására a város többi turisztikai gócpontjainak részbeni tehermentesítésére került fejlesztése. Vitathatatlan, hogy szükséges volt a közlekedési infrastruktúra felújítása, modernizálása, illetve a magasabb látogatottság elérésének biztosítására új attrakciók kialakítása is a területen, amellyel – bár még nem túlságosan mérhető mértékben – jobban eloszlik az embertömeg a turisztikai idények idején a városban, hiszen többen látogatják a területet, mind korábban. Ez magyarázható azzal is, hogy a nyári hőségben

sokkal jobban esik az embereknek a természeti környezetben sétálni, kirándulni és elfoglaltságot találni, mint a sűrűn beépített, burkolt belvárosban.

A belváros egyik, ha nem a legfontosabb, jelentős történelmi múlttal rendelkező helyszíne a Nádasdy vár és a körülötte elterülő park: A város életében meghatározó szerepet tölt be, rengeteg program, esemény, fesztivál helyszínéül szolgál, amely során jelentkező túlhasználattal következtében a gyepes területek erősen károsodhatnak. A padok, hulladéktárolók állapota, illetve hiánya is problémát jelent, így elmondható, hogy a parkra mind a túlhasználattal, mind az elhanyagoltsággal is egyszerre jellemző. Esős időben a kavicsos utak rossz állapota miatt sok helyen óriási pocsolók jönnek létre, illetve a várhid alatti átkelőhelyeknél is áll a víz, ami a gyalogos közlekedésben okoz fennakadásokat és nem túl esztétikus látványt nyújt ezáltal a terület. A vár állandó és időszakos kiállításoknak is helyet ad, de a turisztikai hasznosítása elsősorban a fentebb említett időszakos rendezvények miatt mondható jelentősnek. A park idős fáit mindenképp meg kell őrizni, illetve a napjainkra kialakult formáját is fenn kell tartani, viszont szükséges lenne a korunk igényeinek megfelelő parkberendezési eszközök kihelyezése, a meglévők felújítása, korszerűsítése.

A Hatvany-Deutsch kastélyt és annak parkját erősen veszélyezteti a környezetének beépülése, az épület és a park elhanyagolása. Egyre több szemét jelenik meg környezetében és területén is. A kastély tulajdonosa gyakran változik, így nincs, aki rendben tartsa, kezelje a területét. Bár ez a terület nem a leginkább látogatott turisztikai szempontból, véleményem szerint több figyelmet is kaphatna, amelyhez a felújítás, korszerűsítés elengedhetetlen.

A belterületi részekén kívül a külterületeken is több lehetőség lenne a kikapcsolódásra és feltöltődésre. A fürdőtelep még a beépített terület határán helyezkedik el, a Csónakázó-tó közelében, amelynek turisztikai látogatottsága kiemelkedő mind a város, mind a térség vonatkozásában. De mivel alapvetően egy mesterségesen kiépített területről van szó, ahol a táj- és turisztikai hasznosítás lokális szinten jelentkezik fokozott mértékben és gyakorlatilag állandóan, a természeti környezetre gyakorolt hatását külön nem értelmezem.

A külterületek esetében a Rába és annak parti területei elhanyagoltak, a város összképéhez nem illőek. A folyó menti árterületeken a galériaerdők megőrzése kiemelten fontos (a terület Natura 2000 különleges természetmegőrzési terület (Rába és Csörnök-völgy (HUON20008)), valamint Ramsari terület része (Rába-völgy Ramsari terület) is egyben), viszont turisztikai értelemben véleményem szerint jelentősen alulhasznosított.

partján is felfedezhetőek konfliktusok.

A Rába bal partjára, a töltésen belüli részre igen egyszerű a lejutás, így általában nyáron gyakran járnak ide fiatalok, emiatt pedig a kavicsos, félszigetes partrészeken elég gyakori a szemetelés, illetve az illegális fürdőzés is, ami mind ökológiai, mind funkcionális konfliktusokat okoz. Mindezeket feloldva lehetne a területet egy átfogó fejlesztéssel, a terület rendezésével és a vízügyi, vízgazdálkodási és árvízvédelmi előírások figyelembevételével olyanná alakítani, ahol meghatározott módon és lehetőségekkel egy kicsit vonzóbb, de mégis a természetközeli megőrző terület lenne biztosítható és a helyiek számára is vonzóbbá tehető.

Az illegális hulladék lerakás, nem csak az előbb említett helyeken probléma, vasúti átjárók, különböző külterületeken található erdős, vagy füves részeken, illetve a település-szegélyeken is jelen van.

A **5. ábrán** összefoglaltam a fentiekben részletezetteket, amelyek alapján **összességében elmondható**, hogy a város turisztikai tekintetben számos erősséggel bír, amit jellemzően ki is használ a lehetőségeinek mérten. Ennek gazdasági hasznossága mérhető abban is, hogy a településen munkavállalók zöme a turisztikai vagy az ehhez szorosan köthető szolgáltatási szektorban dolgozik (szépségipar), tehát a turizmusnak jelentős a munkaerőt felszívó ereje a városban. Viszont az is látható, hogy vannak területek, ahol erősebb a turisztikai hasznosítás jelenléte, ezáltal a terület terheltsége is fokozottabb, ami sok esetben a természeti környezet terhelését eredményezi. Ezzel szemben vannak olyan területek is, amelyek pedig alulhasznosítottak, habár turisztikailag is erősebb reprezentativitást érdemelnének.

5.1.3. Turisztikai szempontból potenciális fejlesztési területek kijelölése

A város Integrált Településfejlesztési Stratégiában a következőket írja „Sárvár, mint nemzetközi gyógyhely, az itt élő sárvári polgárok és az ide látogató vendégek számára egy lakható és mind magasabb életszínvonalat kínáló, szolgáltató autonóm várossá válik.” (INT12)

Ezen dokumentumban a város kitér a jelenleg turisztikai használatba vett területek, épületek fejlesztésére, rekonstrukciójára, (Nádasdy-vár) ám saját véleményem szerint fontos lenne inkább, a korábban már említett városmag turisztikai szempontból való túlhasználásának elkerülése végett olyan területek kijelölése, melyek mind elhelyezkedését, mind funkcióját tekintve, megfelelnek a különböző programok igényeinek, ezáltal több program áthelyezhető, a túlhasználat pedig elkerülhető lenne. Ezen célból a következőkben feltártam azokat a területeket, ahol nincs összhangban a turisztika és a természetvédelem és ezen konfliktusok feloldására koncepcionális, illetve vázlatos javaslatokat fogalmaznak meg.

Ahogy azt korábban is kifejtettem, a városban a **programturizmus** szempontjából a leginkább a Kossuth tér, a Posta tér, illetve a Nádasdy-vár és környezetéven leginkább igénybe véve, hiszen ezek a területek nagy történelmi múlttal is rendelkeznek. A több évszázados épületek, terek a város kulturális központját képezik. Ezek már önmagukban véve is sok vendéget vonzanak nap mint nap, hiszen olyan attrakciókkal rendelkeznek, mint a Nádasdy Kulturális Központ, mely magába foglalja a városi könyvtárat és a múzeumot; a Brick Bistro, Neo étterem, melyek a város legkeresettebb vendéglátóegységei között vannak; itt található a Szent László katolikus templom; valamint mindkét említett tér szökőkútja is igencsak kedvelt a helyiek és a turisták körében is.

Ezek miatt a forgalom már önmagában nagyobb a belvárosban, így a jelentős turisztikai hasznosítás miatt, más gazdasági tevékenységekhez hasonlóan, a területen a szén-dioxid kibocsátás elég magas. (GONDA 2022. 3.3. fejezet), illetve egyéb más turisztikai használat okozta konfliktusok is megfigyelhetők itt, többek között a személtelés, az utak minőségének romlása, parkolóhelyek hiánya stb. Bár ezen problémák megoldását is célul tűzte ki a város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, napjainkban azonban még nem megoldott.

Ezen indokok miatt gondolom úgy, hogy a már felsorolt városi programok közül többnek lehetne találni a mostani rendezési helyszín minden lehetőségével rendelkező, új helyet. Ennek érdekében megállapítottam és lehatároltam azokat a helyeket, melyek túlterheltek és megfogalmaztam, hogy milyen lehetőségek vannak ezek terheltségének feloldására, hova lehetne áthelyezni programokat, rendezvényeket, úgy, hogy legkevésbé sérüljön a természeti környezet.

Elsősorban egy **fedett kulturális központ kialakítását** tartanám fontosnak, melynek helyszíne a nemrégiben felépült Sárvár Aréna melletti, jelenleg gyepes-cserjés terület lenne. **(8.Ábra)** Az elhelyezés itt azért is lenne praktikus, hiszen az Arénában működik a városi mozi, így a vár mellett itt alakulhatna ki Sárvár második kulturális központja. Illetve, bár nem konkrétan a város központjában található ez a terület, mégis gyalogosan is könnyen megközelíthető a város központjától. Ez a terület már lényegesen közelebb van a kertvárosi üdülőköz, így a gyalogos összeköttetés, a város központi területeinek könnyebb megközelíthetősége is megoldódna. Ez a fejlesztés azért is lenne fontos, mivel a városnak nincs, egy többszáz ember befogadására képes, fedett színházterme. Márpedig ezen fejlesztéssel nem csak a nyári színházi előadások időjárási okok következtében történő lemondását, elhalasztását tudnák kiküszöbölni, de egész évben tudnának a városban a helyiek és a turisták színházba járni, akár a helyi színjátszó csoport bemutatóira, akár vendégtársulatok előadásaira. A színházi előadások mellett pedig, rossz idő

esetén akár, itt is megtarthatóak lennének a Folklór Napok táncelőadásai, a fűvőszenekari és mazsorett fesztivál előadásai, illetve egyéb más szabadtéri programok is.

A turisztikai szempontból fejlesztendő potenciális területek megtalálására sorba vettem a turisztikai fejlesztés tekintetében potenciális zöldfelületeket, majd ezeket **különböző kategóriák szerint értékeltem** egy 1-től 3-ig terjedő skálán, ahol az 1-es érték a legrosszabbnak, a 3-as érték pedig a legjobbnak ítélt. Az autóval történő **megközelíthetőség** esetén figyelembe vettem, hogy el lehet-e érni a területet autóval, illetve milyen az odavezető utak minősége (Nincs kiépített út: 1, Van kiépített út, de a minősége nem a legjobb: 2, Van kiépített út és nagyon jó minőségű: 3), valamint a **parkolóhelyek számát** is a közelben, (0-25 db: 1, 25-75 db: 2, 75 db fölött: 3) mely, mint már említettem, szintén problémát tud okozni a városban. A **közelben lévő rekreációs lehetőségek hasonlósága** kategóriában azt vizsgáltam, hogy a kitzűzött fejlesztéshez van-e hasonló funkcióval ellátott terület a vizsgált rész közelében, ha igen, mennyi. (2 vagy több db: 1, 1-2 db: 2, 0 db: 3) A **városközpont közelségénél** egyértelműen a Nádasdy-vár és környékétől, mint a jelenlegi turisztikai központként funkcionáló területtől való távolság alapján kapott pontot az adott terület. Minél távolabb helyezkedik el, annál alacsonyabb pontot kapott. (0-500 m: 3, 500-1000 m:2, 1000 m-nél távolabb: 1) **Terület nagyságánál** minél nagyobb, annál több fejlesztést, illetve tényleges turisztikai attrakciót lehet létesíteni az adott területen, így a terület kiterjedése alapján adtam a pontot (<0.05 km²: 1, 0,05-0,1 km²: 2, 0,1 km² <: 3). Végül pedig a **területen található védettségek mennyiségétől**, illetve azok átfedési számától

6. ÁBRA: 1.TERÜLET BAGOLYRÉT (SAJÁT FOTÓ-2023.11.03)

7. ÁBRA: 2.TERÜLET SPIRITHOTELLEL SZEMBENI ZÖLDTERÜLET (SAJÁT FOTÓ-2023.11.03)

8. ÁBRA: 3.TERÜLET REKULTIVÁLT HULLADÉKLERAKÓ (SAJÁT FOTÓ-2023.11.03)

9. ÁBRA: 4.TERÜLET SÁRVÁR ARÉNA MELLETTI ZÖLDTERÜLET (SAJÁT FOTÓ-2023.11.03)

10. ÁBRA: 5.TERÜLET KÓGERTELEP(SAJÁT FOTÓ-2023.11.03)

függően kaptak pontot a vizsgált területek. Mivel a legtöbb területen semmilyen helyi vagy országos védettség, illetve kiemelt oltalom nem található, így azokat 3 ponttal értékeltem. (0 átfedés: 3, 1 átfedés: 2, 2-nél több átfedés: 1) A területek kapott pontjait összeadtam és azt a vizsgált részletet választottam a koncepcionális javaslatok megfogalmazására, amely a legtöbb pontot kapta.

	1: Bagoly-rét	2: Spirit Hoteltel szemben	3: Rekultivált Hulladéklerakó	4: Sárvár Aréna mellett	5: Kóger-telep
megközelíthetőség autóval [Nincs kiépített út: 1, Van kiépített út, de a minősége nem jó: 2, Van kiépített út és nagyon jó minőségű: 3]	2	2	1	2	2
közelben lévő rekreációs lehetőségek hasonlósága [2-nél több db: 1, 1-2 db: 2, 0 db: 3]	1	1	1	3	1
Parkolóhelyek száma [0-25db : 1, 25-75 db: 2, 75 db fölött: 3]	2	3	2	3	1
városközpont (Nádasdy-vár) közelsége [0-500 m: 3, 500-1000 m: 2, 1000 m-nél távolabb: 1]	1	1	1	3	2
terület nagysága $F < 0.05 \text{ km}^2$: 1, $0.05 - 0.1 \text{ km}^2$: 2, $0.1 \text{ km}^2 <$: 3]	3	3	3	3	1
védett, illetve kiemelt oltalom alatt álló területek jelenléte (egymásra fedés	2	3	3	3	3

darabszámosan értékelve) [0 átfedés: 3, 1 átfedés: 2, 2-nél több átfedés: 1]					
Összesítés	11	13	11	17	10

11. ÁBRA: FEDETT KULTURÁLIS KÖZPONT KIALAKÍTÁSÁRA ALKALMAS TERÜLETEK ÉRTÉKELÉSE

Saját szerkesztésű ábra

A fedett kulturális központ kialakítására vonatkozóan a fenti értékelés eredményeként a Sárvár Aréna melletti, jelenleg üresen álló terület kapta a legmagasabb pontszámot.

(6. Ábra)

cél: szabadtéri sportkomplexum kialakítása					
	1: Bagoly- rét	2: Spirit Hotelel szemben	3: Rekultivált Hulladéklerakó	4: Sárvár Aréna mellett	5: Kóger telep
megközelíthetőség autóval [Nincs kiépített út: 1, Van kiépített út, de a minősége nem jó: 2, Van kiépített út és nagyon jó minőségű: 3]	2	3	1	3	2
közelben lévő rekreációs lehetőségek hasonlósága [2-nél több db: 1, 1-2 db: 2, 0 db: 3]	2	3	2	1	1
Parkolóhelyek száma [0-25db : 1, 25-75 db: 2, 75 db fölött: 3]	2	3	2	3	1
városközpont (Nádasdy-vár) közelsége	1	1	1	3	2

[0-500 m: 3, 500-1000 m: 2, 1000 m-nél távolabb: 1]					
terület nagysága F<0.05km ² : 1, 0,05-0,1 km ² : 2, 0,1km ² <: 3]	3	3	1	1	1
védett, illetve kiemelt oltalom alatt álló területek jelenléte (egymásra fedés darabszámosan értékelve) [0 átfedés: 3, 1 átfedés: 2, 2- nél több átfedés: 1]	2	3	3	3	3
Összesen	12	16	10	14	10

12. Ábra: szabadtéri sportkomplexum kialakítására alkalmas területek értékelése

Saját szerkesztésű ábra

A **szabadtéri sportkomplexum** kialakítására vonatkozóan pedig értékelésem eredményeként a leginkább megfelelő helyszínt a Spirit Hotellel szembeni terület jelenti.

Mivel a városi sportnap legtöbb állomása is főként a városközpontban kerül megrendezésre, úgy gondoltam, hogy az imént említett területen kialakítható lenne egy szabadtéri sportkomplexum, mely magába foglalna egy atlétikai pályát, ahol lenne lehetőség olyan versenyek tartására, amelyre a szomszédos Csónakázó-tó területén lévő pályák nem adnak lehetőséget (hiszen ezek főként labdajátékok lebonyolítására alkalmasak), mint gerelyhajítás, súlylökés, távolugrás, magasugrás, kalapács-, és diszkoszvetés, illetve egy szabvány futókörön különböző futóversenyek rendezése.

Itt is fontos a terület elhelyezkedése, hiszen közvetlenül a Csónakázó-tó mellett található, így az ott található pályák bővítésével a két terület együtt létrehozná Sárvár szabadtéri sportközpontját, melyhez kapcsolódhatna a közeli Kalandpark, a gyógyfürdő az uszoda részével, illetve akár a Vadkert major, ami a lovaglás lehetőségét nyújtaná.

Ezen két fejlesztés megvalósulásával jelentősen csökkenne a városközpont turisztikai terhelése, hiszen mindkét terület, szinte akárhonnan érkezünk, megközelíthető a városközpont érintése nélkül. Valamint mindkét terület nagysága akkora, hogy a már meglévő parkolóhelyek mellett

újabbak kialakítása is lehetséges lenne, így az idevezető utak se lennének parkoló autókkal tömve, mely megkönnyítené a forgalom haladását.

5.2. Tájhasználati konfliktusok összefoglalása

A túlhasználás problémáján kívül számos más tájhasználati konfliktust véltem felfedezni a városban. Bár már 7 éve nem vagyok igazából sárvári lakos, rokonaim és barátaim miatt azért még mindig elég sok időt töltök a városban. Látogatásaim során megfigyeltem, hogy a fejlesztési dokumentumokban leírt célok csak részben valósulnak meg, hiszen a város rengeteg energiát és pénzt fektet az újabbnál újabb, legkorszerűbb turisztikai fejlesztésekbe, elsősorban az egyes létesítmények fejlesztése, felújítása vagy újak építése terén, viszont emellett sok turisztikai infrastruktúra részét képező elem, mint például az úthálózati fejlesztések, háttérbe szorulnak, ahogy azt a kérdőívemben sokan mások is észrevették.

Az általam felfedezni vélt konfliktusokat három kategóriába tudtam sorolni: funkcionális, vizuális és ökológiai konfliktusok (CSEMEZ 1996, 1998. 118. old).

A városban a főbb útvonalak kivételével az utak minősége nem megfelelő. Sok helyen repedezett, kátyús, illetve a szélességük sem megfelelő a forgalomnak. Rengeteg helyen hiányzik az út széléről a padka, melyek megakadályoznák a fagykárok nagy részét is, mellyel funkcionális problémák kiküszöbölhetőek

Több helyen a kisgyermekes családok nem tudják elengedni gyermeküket játszani, mert a játékok balesetveszélyesek. Kopik a festék, vagy töröttek a játékok. Bár ezek a problémák nem a központhoz közeli játszótereken a leginkább jellemzőek, illetve folyamatosan új játszótereket létesítenek, mégis úgy gondolom, hogy a játszóterek karbantartásának hiánya nagy felelőtlenség, így ez nem csak vizuális, de funkcionális probléma. Ezeknek a megoldása, véleményem szerint az önkormányzat dolga lenne, így itt is releváns, hogy nem csak a legújabb turisztikai fejlesztésekre kéne koncentrálni, hanem a már meglévő lehetőségek karbantartására, használhatóságára is.

A városban több információs tábla található különböző tematikájú turista utak mentén (pl.: Virágos Sárvár,), ezeknek az utaknak bővítése hasznos lehetne, illetve a már meglévő útvonalak nem feltétlenül fedik a valóságot, ezeknek korrigálása is fontos lenne. Ezekon kívül pedig érdemes lenne akár tanösvényeket is létesíteni a városban (pl. Csónakázó.tó területén), de ezek nem csak természeti jellegűek lehetnek, hanem akár kulturális. Ilyen lehetne például egy olyan útvonal, mely végigvezet minket a városban, sárvári vonatkozású, neves embereken keresztül. Olyan pontokat érintene, melyek meghatározó állomás voltak egy-egy híres ember életében.

Az invazív növények Sárváron is problémát jelentenek ökológiai szempontból, főleg kevésbé frekvenciált utak mentén gyakran jelennek meg gyomfák, mint *Robinia pseudoacacia*, vagy *Ailanthus altissima*. Erre, véleményem szerint, elsősorban, megoldást az jelenthet, ha a városi környezetvédők akciót indítanak, hiszen ők tényleg lelkiismeretes munkát végeznek minden évben, különböző természetvédelmi problémák felmerülésekor. Szintén jó lehetőség lenne, ha az évente megszervezett, városi szemétszedő akció mellett, erre is nagyobb figyelmet fordítana Sárvár vezetősége, és város szintű megmozdulás jöhetne létre ennek a problémának a kiküszöbölésére

6. Következtetések, összefoglalás

Összességében elmondható, hogy Sárvár nem csak a saját vonzáskörzetében, de országosan, sőt a külföldiek körében is igen kedvelt turisztikai célpont. Bárki, aki ide látogat, talál kedvére való programot, kikapcsolódási lehetőséget, korától és érdeklődési körétől függetlenül, szinte az év bármelyik időszakában. Kedvező fekvése és természeti adottságainak köszönhetően megközelítése is könnyű, s szakirodalmi kutatásom alapján elmondható, hogy a fejlesztési tervek rengeteg olyan lehetőséget, fejlesztések megvalósításáról szólnak, melyek kialakítása, létrejötte esetén még több turista érkezhethet a városba. Ám pont a túlságosan nagymértékű érdeklődés miatt akadnak a városban tájhasználati konfliktusok. S bár a város igyekszik, hogy továbbra is naprakész legyen turisztikai szempontból, gyakran elhanyagolódnak a már meglévő, jelenleg is használatban lévő turisztikai infrastruktúra elemek, illetve a tájra gyakorolt terheltség fokozódik.

Dolgozatom tájvizsgálati részén belül kiderült, hogy a város történelmi múltja igen jelentős, rengeteg történelmi emlék, különös tekintettel az épített örökségelemekre, védeltséget élvez manapság, amelyre nagy szükség is van az értékek megőrzése és fenntartása szempontjából. Az épített örökségelemek tekintetében főként a belváros emelhető ki és nem túlságosan meglepő módon a természeti örökségelemek esetében a külterületi, természetközelinek mondható Rába-parti részek említendő, amelynek fontosságát a számos országos és nemzetközi védeltség és kiemelt oltalom is erősíti.

Tájvizsgálati rész után foglalkoztam a helyi turisztikai attrakciók összegyűjtésével, valamint a programokkal, megvizsgálva azok elhelyezkedését térben és időben, táblázatba foglalva és szövegesen is értelmezve. Ebből állapítottam meg, hogy a városmag igazán leterhelt szinte egész évben programok terén. Az elhelyezkedés mellett feltártam továbbá, hogy Sárvár egész évben kínál különböző programokat az ide látogatóknak és a helybelieknek.

Ahogy a dolgozatomban elején is említettem, érdekelt, hogy milyen tájra, környezetre gyakorolt hatásai vannak a nagymértékű turisztikai beruházásoknak? Milyen előnyökkel vagy hátrányokkal járnak ezek a fejlesztések? Véleményem szerint a **beruházások, fejlesztések összességében pozitív hatással vannak a város életére**, de használatuk során sajnos számos negatívum hatással is számolni kell a környezetükben élők részéről, gondolok itt például a zaj- és szennyezésre, illetve az időszakosan megjelenő plusz terhelésre. A város azonban az egyik legfelkapottabb fürdőváros és üdülőhely az országban, amelyet már nemzetközi szinten is jelentősen elismernek. Ez a tulajdonsága egyértelműen magával vonzza a nagyszámú turisztikai látogatottságot, amelyből gazdasági haszna is van a városnak, tehát mind erősségként, mind lehetőségként értékelhető. Azonban törekedni kell arra is, hogy olyan területek is fejlesztésre kerüljenek, amelyek nem esnek még a turisztikai desztinációk körébe, ezáltal csökkentve az adott terület elhanyagoltságát és elősegítve a többi, turisztikai értelemben túlterhelt terület tehermentesítését. Mindezen fejlesztéseket pedig a természeti környezettel együttelve, abban kért nem okozva kell elvégezni, így megteremtve a fenntartható turizmust a városban.

7. Irodalomjegyzék

nyomtatott források:

1. CSEMEZ 1997 Csemez Attila: Tájtervezés – Tájrendezés. Mezőgazdasági kiadó
2. CSORBA 2017 Csorba György: Fenntartható Turizmus- *Infojegyzet* 2017/41. Képviselői Információs Szolgálat
(https://www.parlament.hu/documents/10181/1202209/Infojegyzet_2017_41_fenntarthato_turizmus.pdf/47b870e8-9c07-4268-b7e6-db0466b02da3)
3. DÖVÉNYI 2010 Dövényi Zoltán (Szerk.): Magyarország kistájainak elemzése. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet
4. GONDA 2022 Gonda Tibor: Alternatív turizmus. Budapest. Akadémiai Kiadó
5. LENGYEL 2002 Lengyel Márton: A Turizmus Általános Elmélete. Heller Farkas Gazdasági és Szolgáltatások Főiskolája
6. SÖPTEI 2000 Söptei István: Sárvár Története. Sárvár Város Önkormányzata
7. VERLAG 2014 Michael Imhof Verlag: Barocke Kunst und Kultur im Donauraum. Editoriale Umbra Sas

Internetes források:

INT1: Ensana (Sárvár – A népszerű fürdőváros):<https://www.ensanahotels.com/hu/spa-szallodak/desztinacio/magyarorszag/sarvar/a-furdo-tortenete> (letöltés ideje: 2023.03.28)

INT2: Sárvár lendületben: <https://sarvarvaros.hu/varostortenet-sarvar> (letöltés ideje: 2023.03.28)

INT3: Sárvár: <https://sarvar.hu/aktivitas/sarvar-tortenete/> (letöltés ideje: 2023.04.03)

INT4: Spirit Hotel Thermal Spa ***** superior: <https://www.spirithotel.hu/> (letöltés ideje: 2023.10.03)

INT5: Vadkert fogadó: http://www.vadkertfogado.hu/sarvar_tortenelme (letöltés ideje: 2023.04.03)

INT6: Nemzeti Jogszabálytár: <https://or.njt.hu/onkormanyzati-rendelet/564173> (letöltés ideje: 2023.11.03)

INT7: Nemzeti Jogszabálytár: <https://or.njt.hu/onkormanyzati-rendelet/140417> (letöltés ideje: 2023.11.03)

INT8: Sárvár város klímastratégiája, 2020-2030 kitekintéssel 2050-ig: https://sarvarvaros.hu/dokumentumok/klimastrategia_sarvar_20-1123.pdf (letöltés ideje: 2023.11.03)

INT9: HR porta: <https://www.hrportal.hu/c/uj-szalloda-epul-sarvaron-20220405.html> (letöltés ideje: 2023.04.03)

INT10: Sárvár lendületben: <https://sarvarvaros.hu/turizmus-sarvar-2020-12-11> (letöltés ideje: 2023.11.03)

INT11: Nádasdy Ferenc Múzeum Sárvár: <http://nadasdymuzeum.hu/> (letöltés ideje: 2023.04.03)

INT12: Sárvár Intergrált Településfejlesztési Stratégia <https://sarvarvaros.hu/dokumentumok/its-egyseges-szerkezet-20210801-tol-66.pdf> (letöltés ideje: 2023.10.15)

INT13: KSH <https://www.ksh.hu/interaktiv/kersza/szallashelyek.html> (letöltés ideje: 2023.04.03)

INT14: Thermalfurdo.hu: <https://www.termalfurdo.hu/furdozes/tudta-hogy-sarvaron-kegyogyhely-is-talalhato-2757> (letöltés ideje: 2023.03.28)

INT15: Sárvárváros: https://sarvarvaros.hu/dokumentumok/1212_kivonat-171.pdf (letöltés ideje: 2023.11.03)

INT16: Turizmus online: https://turizmusonline.hu/belfold/cikk/melyek_sarvar_legnagyobb_vonzeroi (letöltés ideje: 2023.11.04)

INT17: Docplayer: <https://docplayer.hu/18341455-Sarvar-varos-es-kistersege-teruletfejlesztési-társulás-területfejlesztési-program-strategiai-es-operatív-program.html> (letöltés ideje: 2023.10.15)

INT18: Turizmus online: https://turizmusonline.hu/tt_hatter/cikk/fenntarthato_turizmus (letöltés ideje: 2023.11.11)

INT19: Sárvárváros: <https://sarvarvaros.hu/latvanyos-szakaszahoz-erkezett-a-sarvari-csonakazo-to-fejlesztese-2021-08-15> (letöltés ideje: 2023.11.11)

INT20: KSH <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jeltur/jeltur11.pdf> (letöltés ideje: 2023.11.12)

INT21: KSH: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/gyorturizmus.pdf> (letöltés ideje: 2023.11.12)

INT22: Turizmus.com <https://turizmus.com/szallashely-vendeglatas/spirit-hotel-world-luxury-awards-vilag-legjobb-videki-luxusszallodaja-legjobb-spareszlege-1189447> (letöltés ideje: 2023. 11.12)

INT 23: Termál Online <https://termalonline.hu/gyogykezelesek/gyogyhelyek-magyarorszagon-lista-es-terkep> (letöltés ideje: 2023.11.13)

Kérdőív fényképes forrásai:

8.kérdés: Kossuth tér: <https://sarvaranno.hu/> (mentés ideje: 2022. 04. 12)

Posta tér: <https://sarvaranno.hu/>, <https://www.tripadvisor.com/> (mentés ideje: 2022.04.12)

Hild Park: <https://sarvaranno.hu/> (mentés ideje: 2022.04.12)

Örökségvédelmi Táblázat fényképes forrásai:

1.Nádasdy vár: saját fotó (2023.03.29)

2. Szent László római katolikus plébániatemplom: saját fotó (2023.03.29)

3.Evangélikus templom: saját fotó (2023.03.29)

4. Nádasdy-várkastély és kertje: <https://palyazatok.org/> (mentés ideje:2022.10.07)

5. Sárvári arborétum: <https://www.termalfurdo.hu/> (mentés ideje: 2022.05.21)

6. Sárvári Várpark: saját fotó (2023.03.29)

7. Gárdonyi úti park kocsányos tölgyei: saját fotó (2023. 03.29)

8. Sári Templom: <https://sarvarvaros.hu/> (mentés ideje:2022. 05.23)

9. Református templon: <https://nadasdymuzeum.hu/> (mentés ideje: 2023.11.06)

10. Vadkert major: saját fotó (2022-04-13)

10. Csónakázó-tó: saját fotó (2022.04.13)
11. Hatvany-Deutsch-kastély parkja: saját fotó: (2022. 05.21)
12. Kossuth tér: saját fotó (2022.02.13)
13. Posta tér: saját fotó (2022.02.13)
14. Hild park: saját fotó (2022.02.13)
- 15.Sárvári Várpark: saját fotó (2022.10.05)
16. Kiránduló erdő: saját fotó (2023.03.29)
17. Téglagyári-tó: saját fotó (2022. 03.11)
18. Rába folyó: <https://www.vizugy.hu/> (mentés ideje. 2023.11.06)
19. Gyöngyös-patak: saját fotó 82022.02.13)

8. Ábrajegyzék:

1. Ábra: Sárvár turisztikai életének, fejlődésének legfontosabb fordulópontjai	8
2. Ábra: A város területhasználatának változása	13
3. Ábra: Sárvár programjainak táblázatos ismertetése	17
4. Ábra: Sárvár programjainak térképes elhelyezése	18
5. Ábra: S.W.O.T analízis	25
6. Ábra: 1. Terület: Bagoly-rét	30
7. Ábra: 2. Terület: Spirit Hotellel szembeni zöldterület	30
8. Ábra: 3. Terület: Rekultivált hulladéklerakó	30
9. Ábra: 4. Terület: Sárvár Aréna melletti zöldterület	30
10. Ábra: 5. Terület: Kóger-telep	30
11. Ábra: Fedett kulturális központ kialakítására alkalmas területek értékelése	31
12. Ábra Szabadtéri sportkomplexum kialakítására alkalmas területek értékelése	32

9. Mellékletek

1.számú melléklet: Kérdőív

1. Neme?: Nő / Férfi
2. Kora?: <18 / 18-30 / 30-50 /50<
3. Lakhelye?: megyék szerint
4. Lakóhelyének típusa?: Tanya / Falu / Község / Város / Megyeszékhely / Főváros
5. Járt már Sárváron?: Igen / Nem
6. Az alábbiak közül mely turisztikai létesítményekről hallott már Sárváron?:
 - Nádasdy-vár
 - Sárvári Gyógy -és Wellnessfürdő
 - Sárvári Kalandpark
 - Sárvári Arborétum
 - Nádasdy Ferenc Múzeum
 - Vadkert major
 - Sárvári Kirándulóerdő
 - Csónakázó-tó
 - Egyéb
7. Mely sárvári programokról hallott már?
 - Nádasdy Történelmi Fesztivál
 - Sárvári Nemzetközi Folklórnapok
 - Éjszakai fürdőzés a Sárvári Gyógy -és Wellnessfürdőben
 - Sárvári Advent Program sorozat
 - Sárvár 50+ Program sorozat
 - Sárvári Fúvószenei Várfesztivál és Sárvári Sörexpressz
 - Sárvári Országos Mazsorett Fesztivál
 - Egyéb

8. Ön szerint melyik felvétel mutat szebb városképet?

1. felvétel (Kossuth tér részlete, 1922)
 2. felvétel: (Kossuth tér részlete, napjainkban)
- forrás: <https://sarvaranno.hu/>

1. felvétel (Posta tér részlete, 2012)
 2. felvétel: (Posta tér részlete, napjainkban)
- forrás: <https://sarvaranno.hu/>,
<https://www.tripadvisor.com/>

1. felvétel (Hild park részlete, 1988)
 2. felvétel: (Hild park részlete, napjainkban)
- forrás: <https://sarvaranno.hu/>
saját fotó 2022. 04

9. Mit értékelt pozitívan a város látogatása során?: Önálló, kifejtős válaszlehetőség

10. Mit értékelt negatívan a város látogatása során?: Önálló, kifejtős válaszlehetőség

11. Milyennek értékeli a város zöldfelületi ellátottságát, a parkok, terek állapotát?:

1-től 5-ig terjedő skálán történő jelölés

12. Milyennek ítéli meg a turisztika jelenlétét a városban?

1-től 5-ig terjedő skálán történő jelölés

13. Milyennek ítéli meg a szolgáltatások (éttermek, szállodák, apartmanok) és a programok minőségét a városban)

1-től 5-ig terjedő skálán történő jelölés

14. Milyennek ítéli meg a város összképét?

1-től 5-ig terjedő skálán történő jelölés

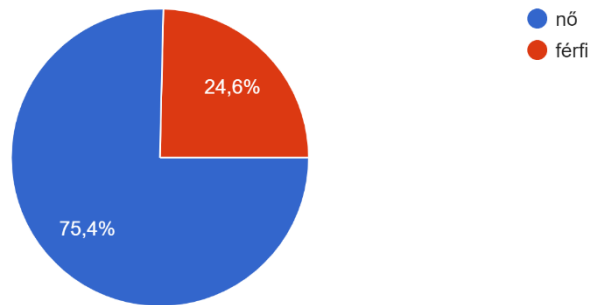
15. Ön szerint szükséges-e Sárvár további turisztikai jellegű fejlesztése? Amennyiben igen, melyik irányú fejlesztéseket tart indokoltnak? Amennyiben nem turisztikai irányból, de Ön szerint van szükséges fejlesztés, milyen irányban tartja azt indokoltnak?

Önálló, kifejtős válaszlehetőség

2.számú melléklet: Kérdőív kiértékelése

Neme?

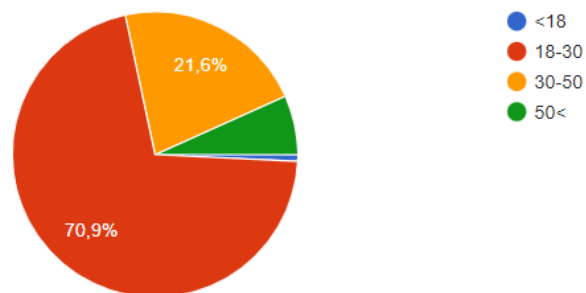
134 válasz

KÉRDŐÍV – 1. ÁBRA

Kora?

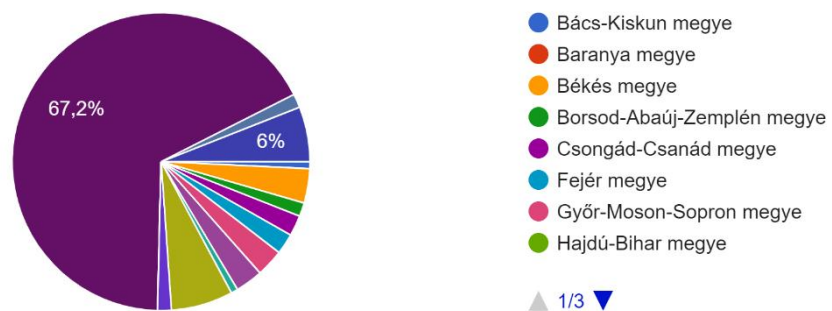
134 válasz

KÉRDŐÍV – 2. ÁBRA

Lakhelye

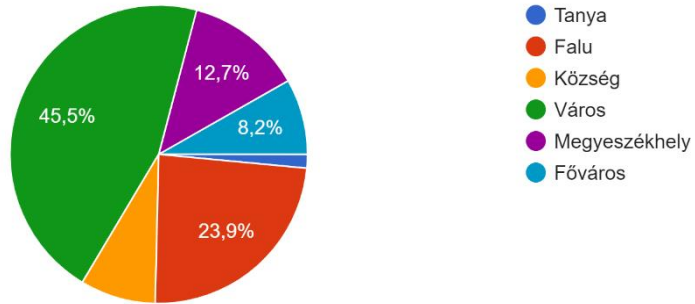
134 válasz

KÉRDŐÍV – 3. ÁBRA

Lakóhelyének típusa?

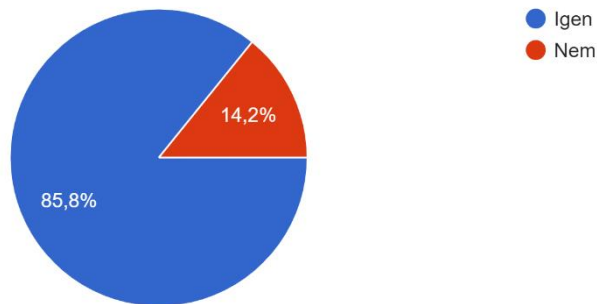
134 válasz

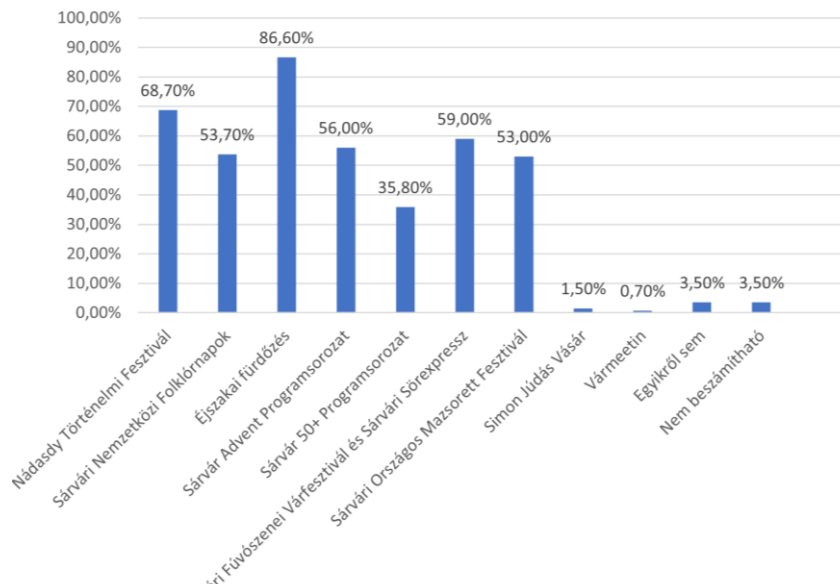
KÉRDŐÍV – 4. ÁBRA

Járt már Sárváron?

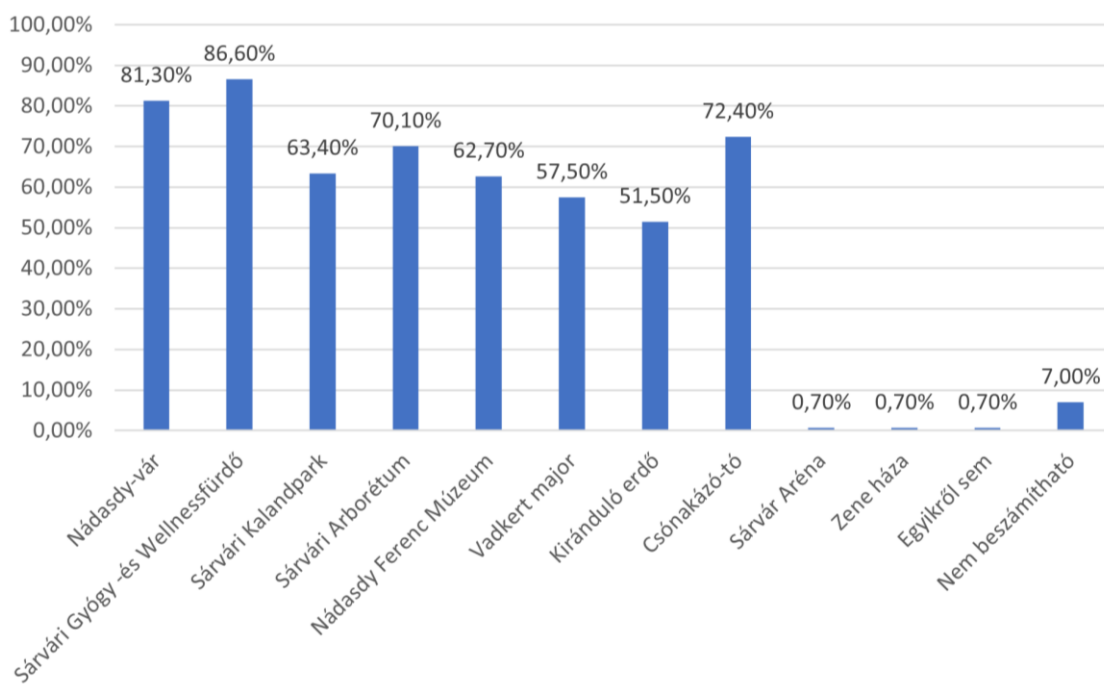
134 válasz

KÉRDŐÍV – 5. ÁBRA

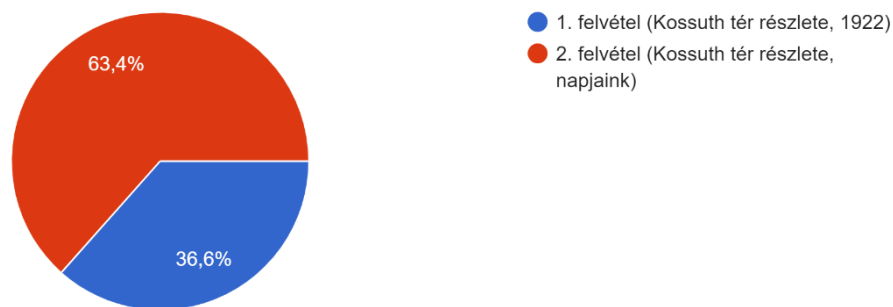
KÉRDŐÍV – 6. ÁBRA

KÉRDŐÍV – 7. ÁBRA

Ön szerint melyik felvétel mutat szebb városképet?

134 válasz

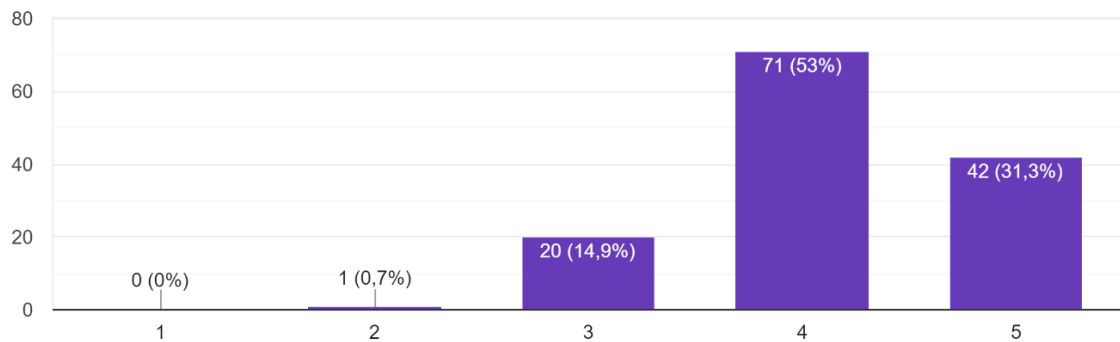
KÉRDŐÍV – 8. ÁBRA

KÉRDŐÍV – 12. ÁBRA

Milyennek ítéli meg a város zöldfelületi ellátottságát, a parkok, terek állapotát?

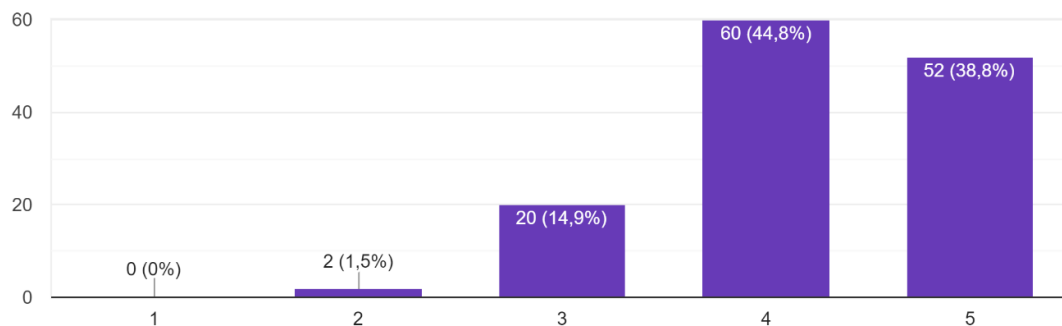
134 válasz

KÉRDŐÍV – 13. ÁBRA

Milyennek ítéli meg a turisztika jelenlétét a városban?

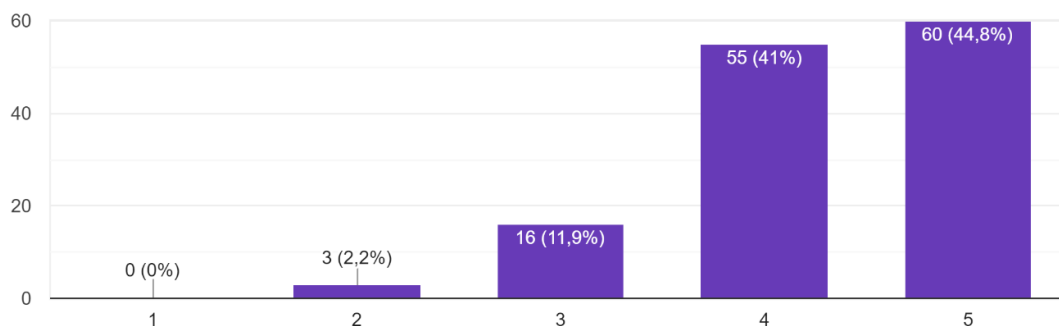
134 válasz

KÉRDŐÍV – 14. ÁBRA

Milyennek ítéli meg a szolgáltatások (éttermek, szállodák, apartmanok) és a programok minőségét a városban?

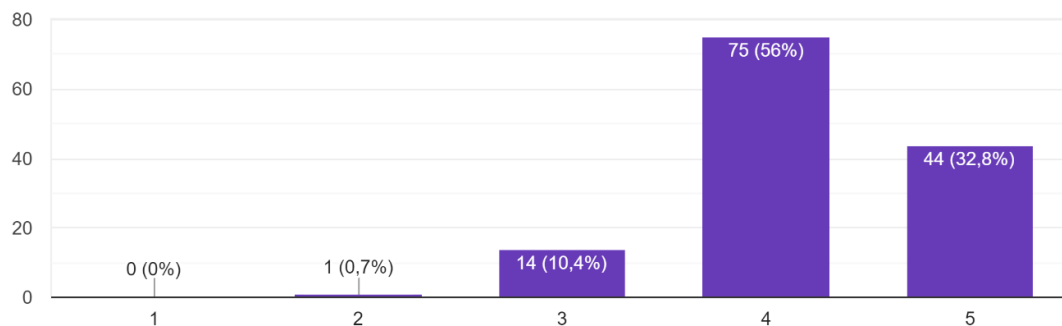
134 válasz

KÉRDŐÍV – 15. ÁBRA

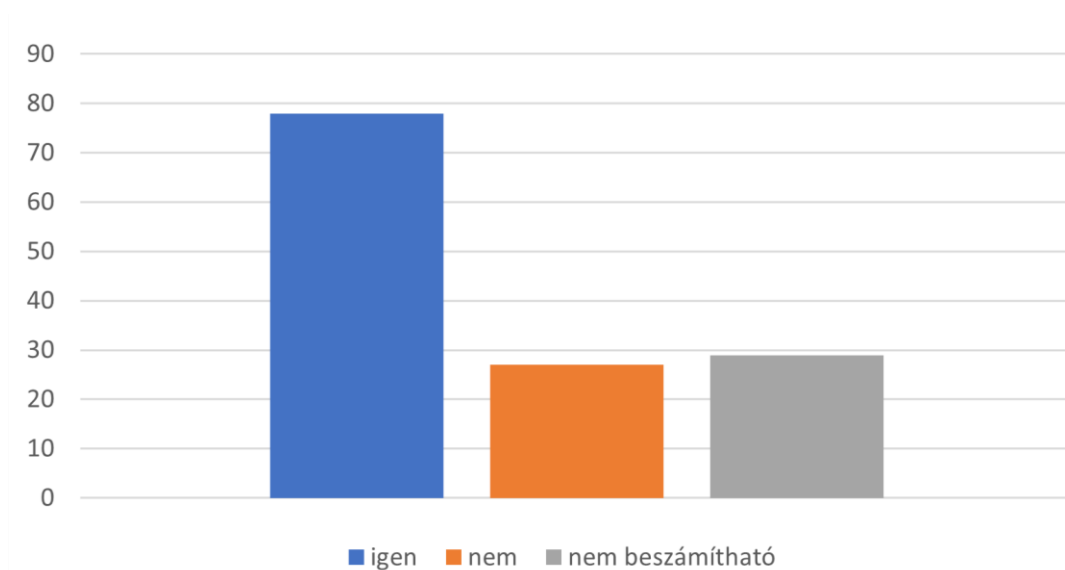
Milyennek ítéli meg a város összképét?

134 válasz

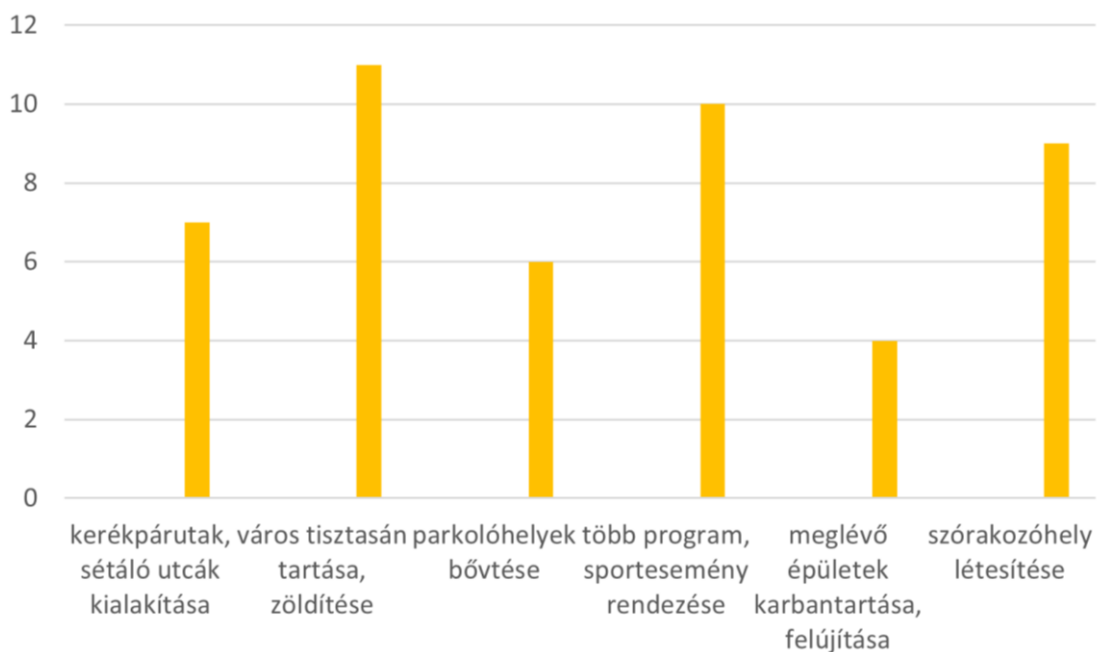

KÉRDŐÍV – 16. ÁBRA

Ön szerint szükséges-e Sárvár további turisztikai jellegű fejlesztése? Amennyiben igen, milyen irányú fejlesztéseket tart indokoltnak? Amennyiben nem turisztikai irányból, de Ön szerint szükséges fejlesztés, milyen irányban tartja azt indokoltnak?

KÉRDŐÍV – 17. ÁBRA

KÉRDŐÍV – 18. ÁBRA

3.számú melléklet: Sárvár örökségvédelmi táblázata

forrás: (INT6, INT7)

	NÉV: Fájér Sára Rebeka	TELEPÜLÉS: Sárvár			
sorszám	„értékkategória”, értékvédelmi meghatározás	megnevezés	felületi adatok (Természeti elemeknél)	pontos hely	fotó
1. KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG					
ORSZÁGOS (NEMZETKÖZI) MŰVI ÉRTÉKVÉDELEM:					
1	műemlék	Nádasdy vár			
2		Szent László római katolikus plébániatemplom		Kossuth-tér	
3		Evangélikus templom			
4	történeti kert	Nádasdy-várkastély és kertje			
5	régészeti lelőhely	Felső-mező, Alsó-mező		hrsz: 0118/13, 0169/1-2, 0170/1-2, 0171, 0172/2-5, 0172/7-8, 0152, 0172/10-13, 0118/7, 0118/14, 0118/12, 0176, 0183/19, 0182,	

				0183/20, 0183/14-15, 0179/11, 0179/8-9, 0118/11, 0183/13, 0174, 0168/6, 0173/2, 0172/1, 0175/7	
6		Rábasömjéni tó,		hrsz:065/2, 072/5, 058, 074/16-17, 073, 065/1	
7		Savaria- Bassiana között vezető római út		hrsz:010/11- 13, 0142/11, 0143, 0144/6, 0145, 0146/6- 9, 0148/1, 0149, 0150/1- 2, 029, 030/1, 030/8, 031- 033, 034/1-2, 046/8, 047/2, 052/20, 052/25, 052/3, 052/42, 064/22, 065/2	
8		Haraszt		hrsz: 0114/2	
9		Tilosalja erdő,		hrsz: 0152, 0166/8-10, 0138/3-5, 0166/7, 0169/1	
10		88-as elkerülő		hrsz: 0157-58, 0163/14, 0152	
11		Savaria - Arrabona római út,		hrsz: 064/23, 064/6-7, 064/9-10, 064/20, 064/12, 064/22, 0152	
12		SáGa gyártelep		hrsz: 3055/9, 13, 3204, 509/32	

13		Kenderszeri- dűlő		hrsz: 101, 104, 106, 108/2, 112/1, 113, 117/4, 118/3, 119, 122/1-2, 123, 128-129, 132/1, 133/1, 134/1, 135/1, 1524/1, 1572, 3006, 3075- 76, 3077/2, 3081	
14		Nádasdy Ferenc utca 43		hrsz: 1506-7, 1493, 1495, 1497-99, 1491, 1492/1- 2, 1451, 1465, 1489/2	
15		Kassa u. 6		hrsz: 1726/2, 2355, 1727, 2359, 2375, 2187/1, 1691/3, 1725, 2186, 2360, 2358	
161		Csényeújmajor		hrsz: 0220/1	
17		Bagoly rét		hrsz 1484/3- 14	
18		Zuhogó		hrsz: 0212, 0210/38, 0210/1	
19		Gyöngyös part		hrsz: 0212, 0210/38, 0210/1	
20		Sitkei erdő		hrsz: 0417	
21		Borsószeg		hrsz 010/15, 19-21, 28-30	
22		Közép-malom		hrsz 010/2, 4, 12-13, 19, 011, 025	
24		Végh-malomtól ÉNy-ra		hrsz 010/11- 12, 029	
25		Közép-malom és Végh-malom között		hrsz 010/11- 12	

26		Végh malom		hrsz 026/1, 010/4, 10-10, 028/1	
27		Óvár,		hrsz 1087/1-8, 1098, 1056- 58, 509/9, 543, 1020-25, 1088-97	
28		Bajti		hrsz 022, 021/8, 023/1	
29		Rába-meder		hrsz 022, 021/8, 023/1	
30		Bassiana városa és temetője		hrsz 0389/26, 0367-69, 0402, 0363/1, 0366/1-3, 0403/2, 0410, 0404- 0408, 0370, 0403/1, 0401/1	
31		Rába bal part,		hrsz 0342/2-5, 0336/1, 0343/1-2, 0346/1	
32		Kossuth tér		hrsz 193, 164, 173, 103, 102/1, 67, 99, 68, 66, 101, 104, 137/2, 140, 141/1, 142	
33		Lenin u		hrsz: 193, 164, 173, 103, 102/1, 67, 99, 68, 66, 101, 104, 137/2, 140, 141/1, 142	
34		1-es posta		hrsz 561-562, 575-577, 574/1-2, 572- 73, 568	
35		Bajti szeg		hrsz 0336/1, 0358/34-35, 0358/14, 33, 39-40	

36		Sitkei Erdei malom		hrsz 0336/1, 0360/4, 0360/3	
37		Tizenhárom-város		hrsz 1392-1405, 1406/2, 1407-9, 1410/1-3, 1411/1-2, 1412-20, 1423, 1431-32, 1435-46, 1447/1-2, 1448-54, 1455/1, 1456-59, 1462-66, 1339/1, 1355, 1356/1-2, 1357, 1358/1-2, 1359, 1360/1, 1361/1-2, 1363, 1364/1, 3-10, 1365-66, 1377-91, 1467-70, 1471/1-2, 1472-78, 1488, 1376, 1349	
38		Nádasdy vár		hrsz 2/1, 1	
39		Várkerület 29		hrsz: 580, 2/1, 581/1, 588, 587	
40		Ikervári út és annak Gyöngyös átkelője		hrsz:1375, 1483/2-3, 1315, 1249/5, 1250, 1266-68, 1376	
41		Kórház		hrsz: 1225/1-3, 1229, 1226/3, 5-6, 1228, 1227/3-4, 1296	
42		Sarok -Tót mező		hrsz: 0324/70, 75-76	
43		Kanotapuszta – Úrdomb		hrsz 0428/10, 0428/9, 0428/6	

44		Vasútállomás		hrs: 388 509/19 509/28-30	
45		Savaria /Szombathely/ – (Bassiana = Sárvár) – Arrabona /Győr/ összekötő főközlekedési római út		nem azonosítható	
46		Bajti erdészház		nem azonosítható	
47		Sári templom temetője		hrs: 3051- 3052	
48		Móka-dűlő		hrs: 04/58, 013/16, 18, 20, 22-29, 013/31, 0424/4, 8, 10- 11	
49		Hosszaki-dűlő		hrs: 1007-18, 631, 632/3, 633/3, 634-635, 628/1, 6-7	
50		Móka-dűlő II		hrs: 04/8-14, 09/1, 010/37, 04/58	
51		Szaput-dűlő		hrs: 04/10- 15, 04/59, 04/61, 04/63, 04/65, 04/58	
52		Faképi-dűlő		hrs: 04/58, 051/1, 4, 6, 10-11, 062/12-16, 063/3, 064/22, 0152, 051/7-9, 058, 062/1-5, 063/4, 064/23	

53		Osztályi-dűlő		hrsz: 030/1	
54		Kenderszeri-dűlő		hrsz: 101, 104, 106, 108/2, 112/1, 113, 117/4, 118/3, 119, 122/1-2, 123, 128-129, 132/1, 133/1, 134/1, 135/1, 1524/1, 1572, 3006, 3075-76, 3077/2, 3081	
55		Kendeszeri-dűlő II		hrsz: 030/1, 030/8, 031-033, 034/1-2, 038/2, 046/7-8, 047/2, 048-050, 051/1, 052/18, 052/41-42, 064/22	
56		Dombai kereszt		0153/1, 0154, 0152, 0151/3-5	
57		Dombai kereszt II		hrsz: 064/9-10, 064/21, 0152	
		Rábasömjéni katolikus templom		hrsz: 3342, 3389/2, 3390/1, 3391/1, 3392, 3393/1, 3394/1-3, 3395-96, 3398/2, 3583/2, 3584-87, 3590	
58		Boda-dűlő		hrsz 0179/24, 0179/10, 0176, 0116/33	
59		Dabasi-dűlő		hrsz: 0179/8-10, 0176,	
60		Haraszt		hrsz: 0114/2	

61	történelmi emlékhely	Sárvári vár		Várkerület u.1	
ORSZÁGOS (NEMZETKÖZI) MŰVI ÉRTÉK: 61 DB					
HELYI MŰVI ÉRTÉKVÉDELEM:					
1	helyi jelentőségű védett érték	Hatvany-Deutsch-kastély		Szatmár u. 82	
2	helyi értékvédelmi terület	Tizenháromvárosi temető és faállománya		Tizenháromváros u. 53/A	
3		zsina góga		Deák F. u. 6	
4		Esze Tamás u. 17. – volt téglagyári kezelői		Esze T. u. 17	
5		Kertvárosi utcafrontos beépítés ,			
6		Herpenyő-híd és környezete,		Celli út	
7		volt közúti híd és környezete		hrs: 0302	
8		Zsidó temető			
9		Rákóczi u		Rákóczi u.	
10		Vadkert major istálló a lovardával és a panzió épülete,.		hrs: 0268/1	
11		Temető utca – volt Péntekfalusi temető		hrs: 692/1	
12		Tizenháromvárosi temető és faállománya,		hrs: 1248	
13		Járásbíróság		hrs: 1333	
14		egykori Krausz-féle vajgyár		Rákóczi u. 2	
15		Posta épület		Várkerület u. 32.	
16		IGESZ		Várkerület 4	

17		Rábasömjéni Szent Márk templom körüli utcaszerkezet		Rábasömjéni u.	
18		Tinódi vendéglő		Hunyadi u. 11	
19		Hunyadi u. – Dózsa u. – Vörösmarty u. tömbje		Hunyadi u. – Dózsa u. – Vörösmarty u	
20		Polgármesteri hivatal		Várkerület 2	
21		I. világháborús emlékmű		Kossuth tér	
22		Földhivatal,		Kossuth tér 2	
23		Ady E. utca páratlan (É-i) oldal utcakép,		Ady E. u.	
24		Batthyány u. 12. sz. alatti épület – Mozi,		Batthyány u. 12	
25		Vasútállomás,		Selyemgyár u. 2	
26		Kertvárosi kápolna		Nádasdy u.	
27		Neogótikus kápolna vagy Tikász-kép		Várkerület, Vár gazdasági bejárata	
28		Szent Miklós templom		Sársziget u. 52	
29		Sága Foods Rt. víztorony		hrsz: 3185/4	
30		Villanytelepi kandeláber		Gárdonyi G. u	
31		Binder kereszt		Feketehíd u. 52	
32		Németh kereszt		Gyöngyös u. 9	
33		Sága Foods Rt. víztorony		hrsz: 3185/4	
34		Sárvári Ipari Parkban álló víztorony		hrsz: 2847/18	

35		Lánkapusztai víztorony		hrsz: 0476/13	
36		Sárvári Gárdonyi Géza Általános Iskola épülete		Gyöngyös u. 2.	
37		Tinódi Sebestyén Gimnázium		Móricz Zs. u. 2	
38		Kórházi irodaépület		Rákóczi u. 30	
39		Volt Óvártej Rt irodaépülete		Sársziget u. 30.	
40		Hunyadi u. 36. sz. alatti lakóépület homlokzata		Hunyadi u. 36	
41		Hunyadi u. 40. sz. alatti lakóépület homlokzat		Hunyadi u. 40	
42		Hunyadi u. 47. sz. alatti lakóépület homlokzat		Hunyadi u. 47	
43		Széchenyi u. 1. Kossuth tér felőli homlokzata		Széchenyi u. 1	
44		Várkerület 20. sz. lakóépület két oldali utcafronti homlokzat és tetőszerkezet		Várkerület 20.	
45		Tizenháromváros u. 10. sz. lakóépület utcafronti homlokzata		Tizenháromváros u. 10	
46		Tizenháromváros u. 39. sz. előtti communitas kereszt		Tizenháromváros u. 39.	

47		Hergovics-kereszt és környezete		Celli. u.	
48		Persinger kereszt		Várkerület	
49		88. számú főút mellett Sári communitas kereszt		88. számú főút	
50		Korona kávézó épülete (Róth-ház)		Kossuth tér. 1	
51		Batthyány u. 52. sz. alatti – volt Herczeg-ház		Batthyány u. 52	
52		Batthyány u. 54. sz. alatti – volt Herczeg-ház		Batthyány u. 54	
53		Batthyány u. 5. sz. alatti lakóház		Batthyány u. 5	
54		volt Krausz-ház		Rákóczi u. 21	
55		Batthyány utca telekszerkezet		Batthyány utca	
56		Árpád utcai telekszerkezet		Árpád utca	
57		Dózsa Gy. u. két oldali telekszerkezet		Dózsa György utca	
58		Hunyadi u. telekszerkezete		Hunyadi utca	
59		Szent Miklós templom körüli utca- és telekszerkezet		Sársziget utca	
60		Sársziget u. Sári templomtól nyugatra eső telekszerkezete		Sársziget utca	
61		Ady u. telekszerkezet		Ady utca	
62		Rákóczi u. 27. sz. háztól a Fekete-híd utca sarkáig		Rákóczi út	

		a telekszerkezet a Rákóczi úton			
63- 109		46 lakóépület		Kossuth utca és kertváros területén koncentrálódv a	
2. TERMÉSZETI ÖRÖKSÉG					
NEMZETKÖZI/ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ					
VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLET:					
	természetvédelmi terület	Sárvári arborétum	9.2 ha	Várkerület u. 30/A	
EX LEGE védett természeti területek és értékek					
		Saroltamajor			
		Állókút		hrsz: 0171	
OÖH:					
	országos ökológiai hálózat - magterület	Hegyközség	862 ha		
	országos ökológiai hálózat – ökológiai folyosó	Tilosalja erdő	432 ha		
	országos ökológiai hálózat - pufferterület	Rába folyó területe, déli szántók	569 ha		
jelölt NATURA 2000 terület					
		Rába-folyó területe	862 ha		
	Ramsari terület	Rába völgye	862 ha		
	Natura 2000 területek	Rába és Csörnóc-völgy különleges	862 ha		

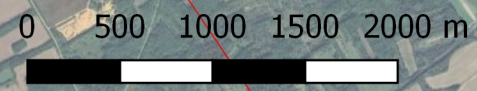
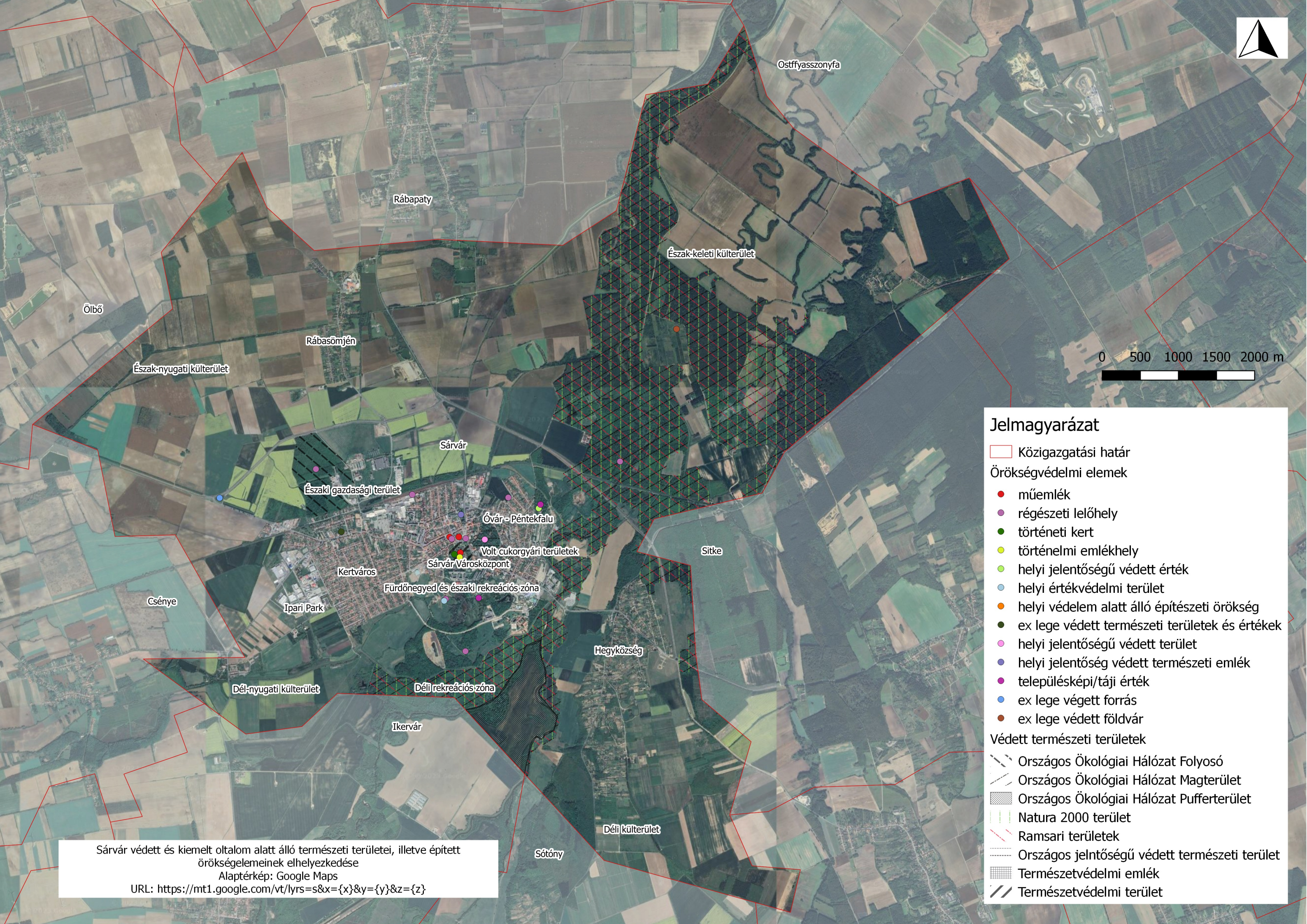
		természetmegő rzési terület			
HELYI JELENTŐSÉGŰ					
VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEK:					
	természetvéd elmi terület	Sárvári Várpark	6,3 ha	Várkerület u. 1	
	természeti emlék	Gárdonyi úti park kocsányos tölgyei		195/10	
3. EGYEDI TÁJÉRTÉKEK (kultúrtörténeti)					
		Sári templom		Sársziget u. 58	
		Református templon			
		Vadkert major			
4. TELEPÜLÉSKÉPI/TÁJKÉPI ÉRTÉKEK					
	Csónakázó-tó	10 ha		Alkotmány u. 16	
	Hatvany- Deutsch- kastély parkja	4,7 ha		Szatmár u. 82	

	Kossuth tér				
	Posta tér				
	Hild park				
5. KARAKTERT MEGHATÁROZÓ ELEM, TERÜLET					
	Várpark	5,5 ha		Várkerület u. 1	
	Kiránduló erdő	14,2 ha		Elkerülő út	
	Téglagyári-tó	4,5 ha		Elkerülő út	
	Rába folyó				
	Gyöngyös-patak				

4. számú melléklet: Sárvár védett és kiemelt oltalom alatt álló természeti területei, illetve épített örökségelemeinek elhelyezkedése (Saját ábra, alaptérkép: Goole Maps)

5. számú melléklet: Vizsgálati tervlap (Saját ábra, alaptérkép: Goole Maps)

6. számú melléklet: Értékelési tervlap (Saját ábra, alaptérkép: Goole Maps))

Jelmagyarázat

- Közigazgatási határ
- Örökségvédelmi elemek**
 - műemlék
 - régészeti lelőhely
 - történeti kert
 - történelmi emlékhely
 - helyi jelentőségű védett érték
 - helyi értékvédelmi terület
 - helyi védelem alatt álló építészeti örökség
 - ex lege védett természeti területek és értékek
 - helyi jelentőségű védett terület
 - helyi jelentőségű védett természeti emlék
 - településképi/táji érték
 - ex lege végett forrás
 - ex lege védett földvár
- Védett természeti területek**
 - Országos Ökológiai Hálózat Folyosó
 - Országos Ökológiai Hálózat Magterület
 - Országos Ökológiai Hálózat Pufferterület
 - Natura 2000 terület
 - Ramsari területek
 - Országos jelentőségű védett természeti terület
 - Természetvédelmi emlék
 - Természetvédelmi terület

Sárvár védett és kiemelt oltalom alatt álló természeti területei, illetve épített örökségelemek elhelyezkedése
 Alaptérkép: Google Maps
 URL: <https://mt1.google.com/vt/lyrs=s&x={x}&y={y}&z={z}>

Sárvár Aréna

Kalandpark

Sárvári Fürdő

Nádasdy-vár

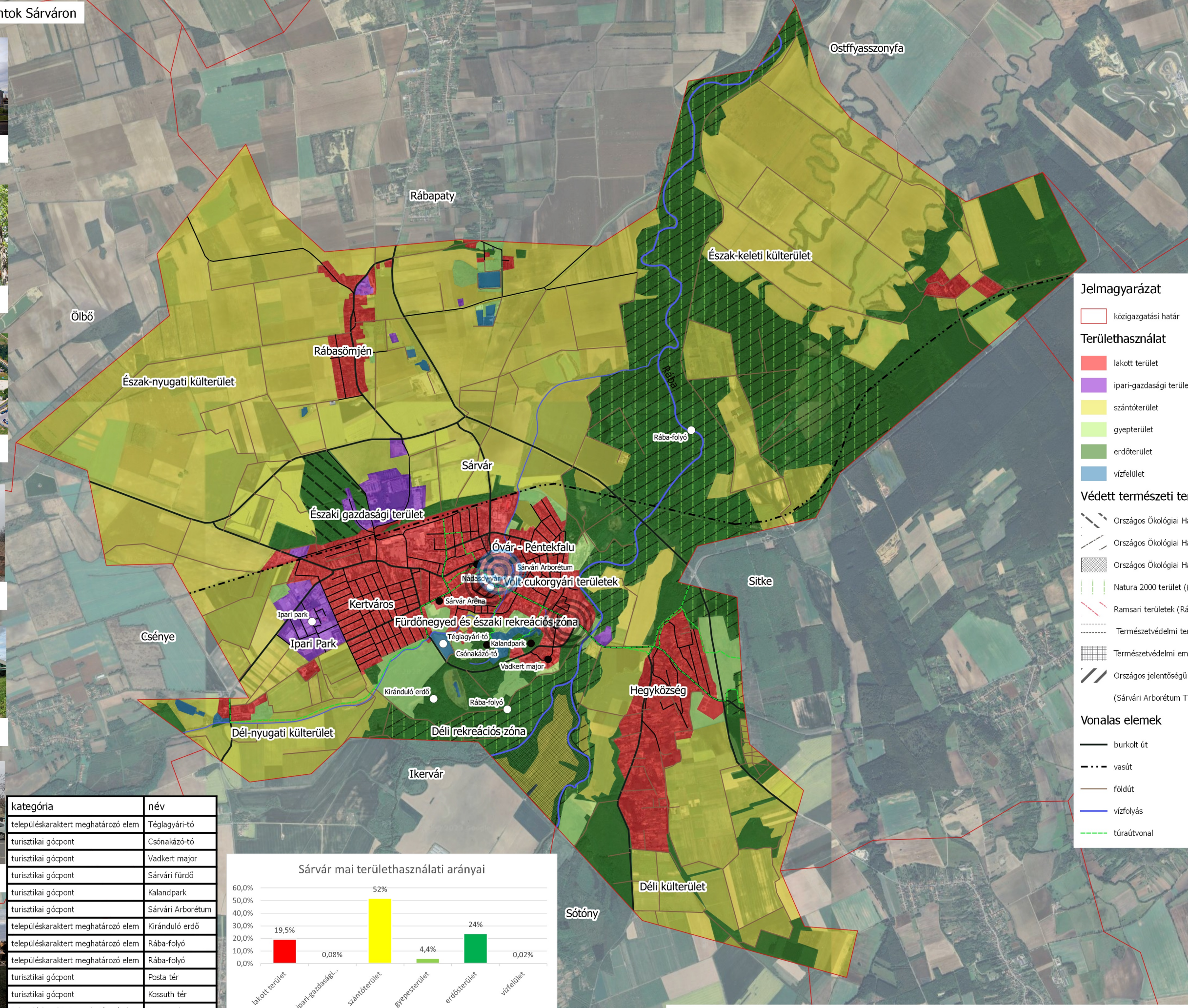
Rába-folyó

Kossuth tér

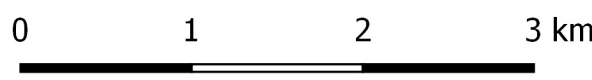

Posta tér

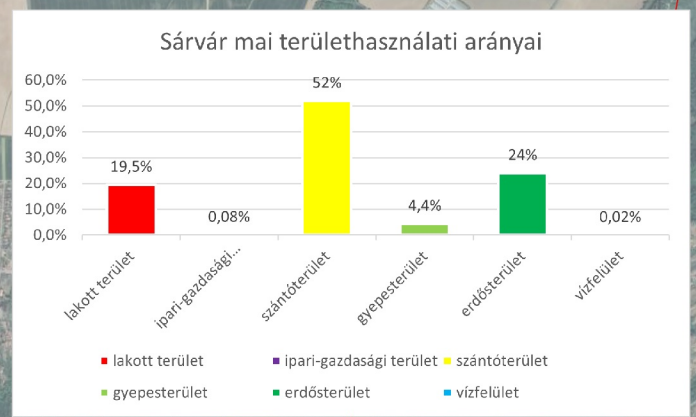

Jelmagyarázat

- közigazgatási határ
- Területhasználat**
- lakott terület
- ipari-gazdasági terület
- szántóterület
- gyepterület
- erdőterület
- vízfelület
- Védett természeti területek**
- Országos Ökológiai Hálózat Folyosó
- Országos Ökológiai Hálózat Magterület
- Országos Ökológiai Hálózat Pufferterület
- Natura 2000 terület (Rába és Csörnóc-völgy (HUON20008))
- Ramsari területek (Rába-völgy Ramsari terület)
- Természetvédelmi terület
- Természetvédelmi emlék
- Országos jelentőségű természetvédelmi terület (Sárvári Arborétum TT)
- Vonalas elemek**
- burkolt út
- vasút
- földút
- vízfolyás
- túraútvonal
- Örökségelemek**
- műemlék
- régészeti lelőhely
- történelmi emlékhely
- helyi jelentőségű védett érték
- helyi értékvédelmi terület
- helyi védelem alatt álló építészeti örökség
- ex lege védett természeti területek és értékek
- helyi jelentőségű védett terület
- helyi jelentőségű védett természeti emlék
- településképi/táji érték
- Ex lege védett földvár (Saroltamajor)
- ex lege védett forrás (Álló-kút (F-2800-1096 kat.sz.))
- Karakterformáló elemek, helyszínek**
- településkarakter meghatározó elem
- turisztikai gócpont
- Turisztikai desztinációk szerinti központ**
- ◎ Turisztikai desztinációk szerinti központ régen
- ◎ Turisztikai desztinációk szerinti központ ma

kategória	név
településkarakter meghatározó elem	Téglagyári-tó
turisztikai gócpont	Csónakázó-tó
turisztikai gócpont	Vadkert major
turisztikai gócpont	Sárvári fürdő
turisztikai gócpont	Kalandpark
turisztikai gócpont	Sárvári Arborétum
településkarakter meghatározó elem	Kiránduló erdő
településkarakter meghatározó elem	Rába-folyó
településkarakter meghatározó elem	Rába-folyó
turisztikai gócpont	Posta tér
turisztikai gócpont	Kossuth tér
településkarakter meghatározó elem	Ipari park
településkarakter meghatározó elem	Nádasdy-vár
turisztikai gócpont	Sárvár Aréna

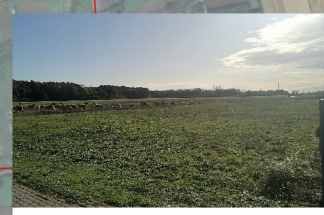
Alaptérkép forrása: Google Maps
 URL: <https://mt1.google.com/vt/lyrs=s&x={x}&y={y}&z={z}>
 Képek készítője: Fájér Sára Rebeka
 forrás: <https://www.vaol.hu/>, <https://www.termalfurdo.hu/>, <https://sarvarvaros.hu/>, <https://www.nyugat.hu/>

Magyar Agrár -és Élettudományi Egyetem,
Tájépítészeti és Díszkertészeti Intézet

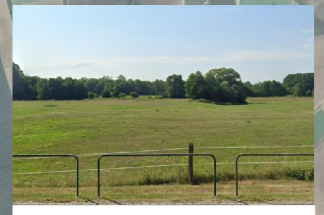
Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék

Sárvár komplex tájvizsgálata, rekreációs lehetőségeinek értékelése

Szakdolgozat	Vizsgálati tervlap
Készítette: Fájér Sára Rebeka	M=1 : 65000
Konzulens: Varga Dalma Erzsébet	2023.11.02.

1. Bagoly-rét
-Hatalmas zöldterület
-Könnyen megközelíthető
-Nem található a közelében védettség

2. Spirit Hotellel szembeni zöldterület
-Könnyen megközelíthető
-Rengeteg parkolóhely
-Rengeteg rekreációs lehetőség van a közelében

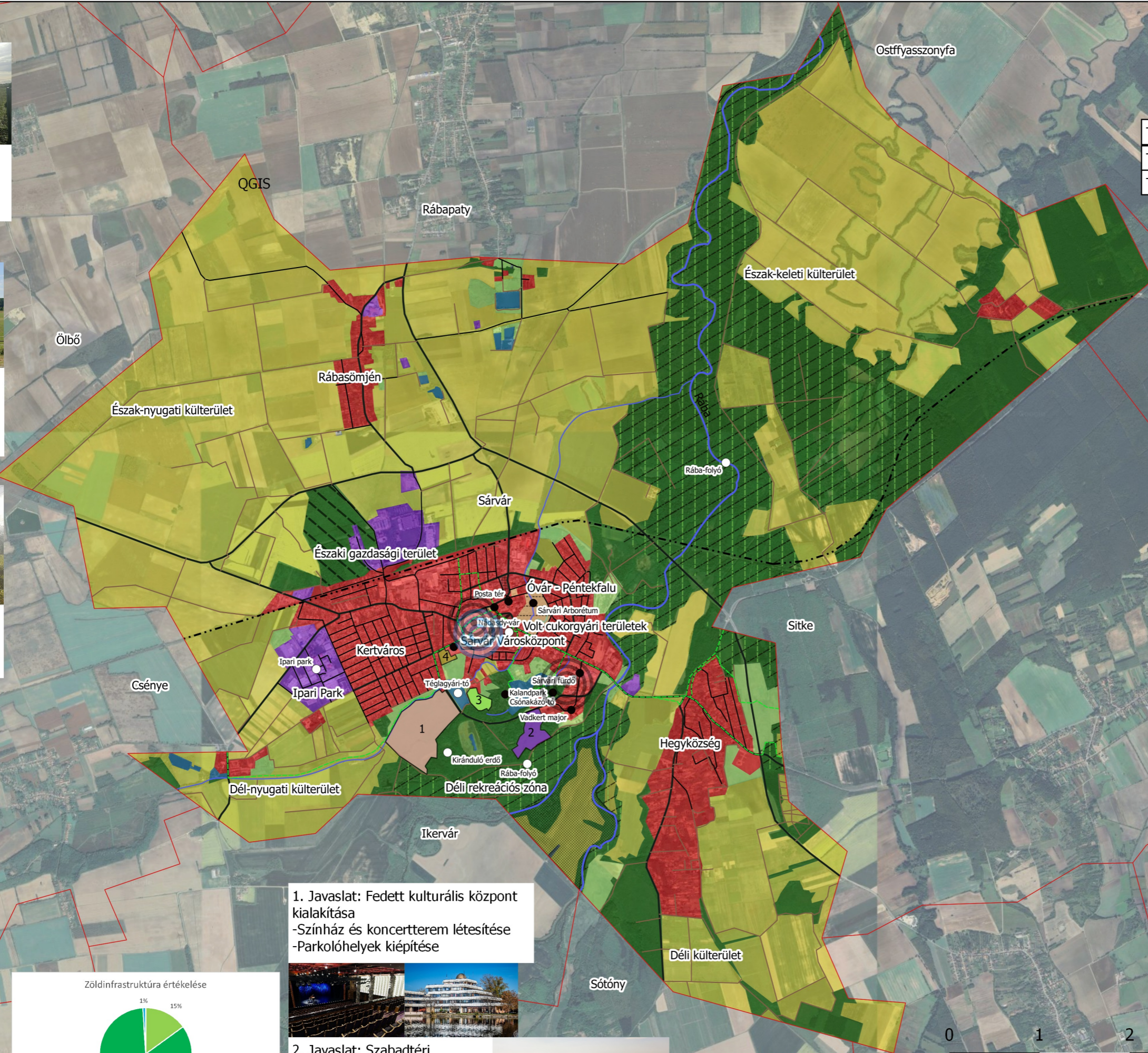
3. Rekultivált hulladéklerakó
-Hatalmas zöldterület
-Nehezen megközelíthető
-Kevés parkolóhely

4. Sárvar Aréna melletti zöldterület
-Rengeteg parkolóhely
-Könnyen megközelíthető
-Kicsit kisebb zöldterület

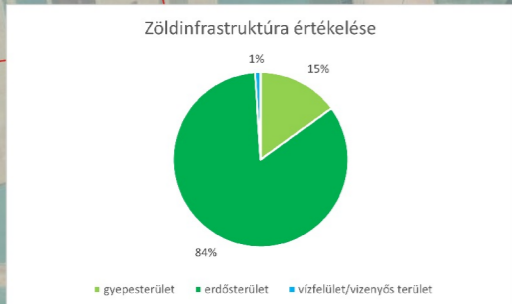
5. Kóger telep
-Kicsi zöldterület
-Nehezen megközelíthető
Nem található a közelében védettség

Turisztikai szempontból túlterhelt terület	4-nél több program
Turisztikai szempontból közepesen terhelt	3-4 program
Turisztikai szempontból alulterhelt terület	1-2 program

Jelmagyarázat

- közigazgatási határ
- Területhasználat**
 - lakott terület
 - ipari-gazdasági terület
 - szántóterület
 - gyepterület
 - erdőterület
 - vízfelület
- Turisztikai szempontból potenciális fejlesztési területek**
 - Bagoly-rét
 - Spirit Hotel parkoló
 - rekultivált szeméttelep
 - Sárvar Aréna
 - Kóger telep
- Turisztikai szempontból terhelt területek**
 - Turisztikai szempontból túlterhelt terület
 - Turisztikai szempontból közepesen terhelt terület
 - Turisztikai szempontból alulterhelt terület
- Vonalas elemek**
 - burkolt út
 - vasút
 - földút
 - vízfolyás
 - túraútvonal
- Túraútvonalak**
 - vitalizáló körút
 - kulturális körút
 - virágos város körút
- Védett természeti területek**
 - Országos Ökológiai Hálózat Folyosó
 - Országos Ökológiai Hálózat Magterület
 - Országos Ökológiai Hálózat Pufferterület
 - Natura 2000 terület
 - Ramsari területek
 - Országos jelentőségű védett természeti terület
 - Természetvédelmi emlék
 - Természetvédelmi terület
- Karakterformáló elemek, helyszínek**
 - turisztikai gócpont
 - településkaraktert meghatározó elem
- Turisztikai desztinációk szerinti központ**
 - Turisztikai desztinációk szerinti központ régen
 - Turisztikai desztinációk szerinti központ ma

1. Javaslat: Fedett kulturális központ kialakítása
-Színház és koncertterem létesítése
-Parkolóhelyek kiépítése

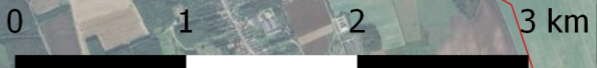

2. Javaslat: Szabadtéri sportkomplexum kialakítása
-Atlétikapálya létesítése
-Lelátó, pihenőhely kialakítása
-Parkolóhelyek kiépítése

Alaptérkép forrása: Google Maps
URL: <https://mt1.google.com/vt/lyrs=s&x={x}&y={y}&z={z}>
Képek készítője: Fájér Sára Rebeka
forrás:<https://fehervariprogram.hu/>, <https://momkult.hu/>, <https://papaisport.hu/>

MATE Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Tájépítészeti és Díszkertészeti Intézet

Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék	
Sárvar komplex tájvizsgálata, rekreációs lehetőségeinek értékelése	
Szakdolgozat	Értékelési tervlap
Készítette: Fájér Sára Rebeka	M=1 : 65000
Konzulens: Varga Dalma Erzsébet	2023.11.02.

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: FAJER SÁRA REBEKA

A Hallgató Neptun kódja: ALEBTJ

A dolgozat címe: Sárák komplex tájvizsgálata, rekonstrukciós lehetőségeinek értékelése

A megjelenés éve: 2023

A konzulens intézetének neve: Tájépítészeti, Településrendezési és Díszkertészeti Intézet

A konzulens tanszékének a neve: Tájépítészeti és Tájrendezési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlanul állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Budapest, 2023 év 11. hó 12. nap

Fajér Sára Rebeka
Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Fájer Sára Rebeka (hallgató Neptun azonosítója: ALE5TJ) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem²

Kelt: Budapest, 2023. év november hó 03. nap

Varga Dalma Erzsébet
belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.